2026 ආබාධ සහිත තැනැත්තන් පිළිබඳ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය

2026 ඔක්තෝබර් 25

සංස්කරණය 1.1
(වලංගුකරණය සහ අනුමැතිය සඳහා වන අවසාන කෙටුම්පත)

(මෙහි මුල් වාර්තාව සකස් කර සම්පාදනය කරන ලද්දේ ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙනි. පරිවර්තනය කරන ලද පාඨයෙන් පැන නගින කිසියම් විෂමතාවයක්, නොගැලපීමක්, අපැහැදිලි බවක්, අතපසු වීමක් හෝ අඩුපාඩුවක් ඇති වුවහොත්, මුල් ඉංග්‍රීසි අනුවාදය වලංගුව පවතිනු ඇති අතර ලේඛනයේ නිල සහ නීත්‍යානුකූලව බලයලත් අනුවාදය ලෙස සලකනු ලැබේ.)

I වන කොටස: ප්‍රතිපත්තිමය පදනම

1.0 දර්ශනය සහ මෙහෙවර

දර්ශනය

සියලු ආබාධ සහිත තැනැත්තන්, ඔවුන්ගේ සමස්ත විවිධත්වයන් ද සමඟින්, ගෞරවය, ස්වාධිපත්‍යය, සමානතාව, ආරක්ෂාව, ස්වාධීනත්වය සහ සමාජය තුළ පූර්ණ අන්තර්කරණය සහිතව ජීවත් වන ශ්‍රී ලංකාවක් නිර්මාණය කිරීම. මූලික බැඳීම් දරන්නා සහ අයිතිවාසිකම්වල අවසාන පොදු භාරකරු වශයෙන් රජය විසින්, ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතියට (UNCRPD) අනුකූලව, ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සියලු මානව හිමිකම් සහ මූලික නිදහස පූර්ණ හා සමාන ලෙස භුක්ති විඳීම තහවුරු කළ යුතුය. මෙම දර්ශනය මඟින් අපේක්ෂා කරනුයේ ආබාධිතභාවය යන්න මානව විවිධත්වයේ කොටසක් ලෙස පිළිගන්නා, නීතිය මඟින් ආරක්ෂාව සහ යහපැවැත්ම සහතික කරනු ලබන, එමෙන්ම ආබාධ සහිත තැනැත්තන් අන් අය සමඟ සමාන පදනමක් මත පවුල, ප්‍රජාව, සංස්කෘතික, අධ්‍යාපනික, ආර්ථික, දේශපාලනික සහ පොදු ජීවිතයට අර්ථවත් ලෙස දායක වන අන්තර්කරණීය, ප්‍රවේශ විය හැකි සහ බාධකවලින් තොර දේශයකි.

මෙහෙවර

මෙම ප්‍රතිපත්තියේ මෙහෙවර වන්නේ, ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ අයිතිවාසිකම්, ආරක්ෂාව, ගෞරවය, ස්වාධිපත්‍යය, සහභාගිත්වය, යහපැවැත්ම සහ සමාජ ආරක්ෂණය රජය විසින් ගරු කිරීම, ආරක්ෂා කිරීම, ප්‍රවර්ධනය කිරීම සහ ඉටු කිරීම සහතික කෙරෙන විස්තීර්ණ, බලාත්මක කළ හැකි සහ අයිතිවාසිකම් පාදක කරගත් ජාතික රාමුවක් ස්ථාපිත කිරීමයි.

ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතියට අනුකූලව, බාධක ඉවත් කිරීම, වෙනස්කොට සැලකීම වැළැක්වීම, ප්‍රවේශ්‍යතාව සහ සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම සහතික කිරීම සඳහා මෙන්ම ආබාධ සහිත තැනැත්තන් ප්‍රචණ්ඩත්වය, අපයෝජනය, නොසලකා හැරීම සහ සූරාකෑමෙන් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා සහ සෞඛ්‍ය, පුනරුත්ථාපන, අධ්‍යාපන, රැකියා, සමාජ ආරක්ෂණ, යුක්තිය, නිවාස, ප්‍රවාහන, තොරතුරු, සන්නිවේදන, සංස්කෘතික, විනෝදාත්මක, ආපදා අවදානම් අවම කිරීම සහ ප්‍රජා ජීවිතය සඳහා සමාන ප්‍රවේශයක් ලබා දීම සහතික කිරීම සඳහා අවශ්‍ය ව්‍යවස්ථාදායක, පරිපාලනමය, අයවැයමය, ආයතනික සහ වෙනත් ක්‍රියාමාර්ග ගැනීමේ මූලික නෛතික බැඳීම රජය සතු වේ.

ජීවිත කාලය පුරාම ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ අයිතිවාසිකම්, යහපැවැත්ම සහ ආරක්ෂාව තහවුරු කිරීමේ මූලික බැඳීම් දරන්නා මෙන්ම අවසාන පොදු භාරකරු රජය බව පිළිගනිමින්, සම්බන්ධීකරණ සැලසුම්කරණය, ප්‍රමාණවත් මූල්‍යකරණය, ආයතනික වගවීම, ස්වාධීන අධීක්ෂණය සහ අර්ථවත් සහභාගිත්වය තුළින් ක්‍රියා කිරීම සඳහා සියලුම රාජ්‍ය ආයතන, පෞද්ගලික අංශයේ පාර්ශ්වකරුවන්, ප්‍රජාවන්, පවුල්, සංවර්ධන හවුල්කරුවන් සහ ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ සංවිධාන මෙහෙයවීම මෙම ප්‍රතිපත්තිය මඟින් සිදු කරනු ඇත.

2.0 සාධාරණීකරණය

ශ්‍රී ලංකාවේ ආබාධ සහිත තැනැත්තන් මුහුණ දෙන බහුවිධ සහ අන්තර්-ඡේදනය වන බාධක තවදුරටත් පවතී. මෙම බාධක පැනනගින්නේ ප්‍රවේශ විය නොහැකි භෞතික, ප්‍රවාහන, තොරතුරු සහ සන්නිවේදන පරිසරයන් හේතුවෙනි. එසේම සීමිත සහ අසමාන සේවා සැපයීම; සමාජීය අවඥාව සහ වෙනස්කොට සැලකීම; ඛණ්ඩනය වූ ආයතනික ප්‍රතිචාරයන්; ප්‍රමාණවත් නොවන සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්; අයිතිවාසිකම් සහ ප්‍රමිතීන් දුර්වල ලෙස බලාත්මක කිරීම; ආබාධිතභාවය අනුව වර්ගීකරණය කරන ලද දත්තවල හිඟකම; සහ තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලීන්ට ඇති සීමිත සහභාගිත්වය ද මීට හේතු වේ. පාර්ශ්වකරුවන් සමඟ පවත්වන ලද උපදේශන මඟින් තවදුරටත් පෙන්නුම් කරන්නේ මෙම බාධක පුනරාවර්තී සහ ව්‍යාප්ත ස්වභාවයක් ගන්නා සහ පද්ධතිමය ඒවා බවයි.

ප්‍රධාන පාර්ශ්වකරුවන්, රාජ්‍ය නිලධාරීන්, ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කරන්නන් සහ පොදු ජනතාව අතර පවතින සීමිත දැනුවත්භාවය සහ සංවේදීභාවය; දිගින් දිගටම පවතින ඍණාත්මක ආකල්ප, අවඥාව සහ වැරදි වැටහීම්; ආබාධිතභාවය යන්න මානව හිමිකම්, සංවර්ධන සහ බහු-අංශීය කරුණක් ලෙස වටහා ගැනීමට ඇති සීමිත අවබෝධය; මධ්‍යම සහ පළාත් පාලන ආයතන අතර පවතින දුර්වල සම්බන්ධීකරණය; එකිනෙක හා ගැටෙන වගකීම් සහ බලතල; ක්‍රියා පටිපාටික අවහිරතා; ඛණ්ඩනය වූ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ විධිවිධාන; සහ ප්‍රධාන සැලසුම්කරණ හා තීරණ ගැනීමේ ක්‍රියාවලීන්හිදී ආබාධ සහිත තැනැත්තන් අන්තර්කරණය කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත් ප්‍රමුඛතාවක් ලබා නොදීම ද මීට ඇතුළත් වේ.

පුහුණු සංඥා භාෂා පරිවර්තකයන්ගේ හිඟය, ප්‍රමිතිගත සංඥා භාෂා අධ්‍යාපනයක් නොමැතිකම, ප්‍රවේශ විය නොහැකි පොදු ගොඩනැඟිලි සහ ප්‍රාදේශීය යටිතල පහසුකම්, ප්‍රවේශ්‍යතා ප්‍රමිතීන් දුර්වල ලෙස බලාත්මක කිරීම, ප්‍රවාහන ප්‍රවේශ්‍යතාවයේ පවතින අඩුපාඩු සහ අත්‍යවශ්‍ය පොදු සේවාවන්හි පවතින සීමිත සන්නිවේදන ප්‍රවේශය ඇතුළු ප්‍රවේශ්‍යතාව, සන්නිවේදනය, සංචලතාව සහ සංඥා භාෂා අන්තර්කරණයේ පවතින අඛණ්ඩ හිඩැස් ද මෙම උපදේශන මඟින් හඳුනාගෙන ඇත. මෙම බාධක

විශේෂයෙන්ම බිහිරි සහ ශ්‍රවණාබාධිත තැනැත්තන්ට, ශාරීරික ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ට, දෘශ්‍යාබාධිත තැනැත්තන්ට සහ සන්නිවේදන හෝ සංචලන සහාය අවශ්‍ය තැනැත්තන්ට බලපායි.

තවද, සමාජ ආරක්ෂණ පද්ධතිවල පවතින පරිපාලනමය සංකීර්ණතාව සහ ප්‍රවේශ්‍යතා හිඩැස් (ආබාධිත දීමනා, සහතික කිරීම්, අලුත් කිරීම් සහ ගෙවීම් යාන්ත්‍රණ ඇතුළුව) මෙන්ම අධිකරණ පද්ධතිය තුළ පවතින භෞතික, ක්‍රියා පටිපාටික, සන්නිවේදන සහ ආකල්පමය බාධක ද මෙම උපදේශන මඟින් අනාවරණය කරගෙන ඇත. සාපේක්ෂව අඩු වශයෙන් සාකච්ඡා වුවද, සංස්කෘතික හා ආගමික සහභාගිත්වය, සංවර්ධන සැලසුම්කරණය සහ අයවැයකරණය, ක්‍රීඩා, විනෝදාස්වාදය, ප්‍රජා සහභාගිත්වය සහ ආපදා අවදානම් අවම කිරීමේ ක්‍රියාවලීන්හි පවතින ප්‍රායෝගික බාධක ද මෙහිදී අනාවරණය වී ඇත.

මෙම බාධක නිසා සෞඛ්‍ය, පුනරුත්ථාපන, අධ්‍යාපන, රැකියා, ආදායම් උත්පාදන, සමාජ ආරක්ෂණ, යුක්තිය, ප්‍රවාහන, සන්නිවේදන, ප්‍රජා ජීවිතය, සංස්කෘතික සහභාගිත්වය, ආගමික වත්පිළිවෙත්, විනෝදාස්වාදය, ක්‍රීඩා, දේශපාලන සහභාගිත්වය, පොදු සේවා සහ හදිසි අවස්ථාවන්හිදී ආරක්ෂාව සැලසීම වැනි ක්ෂේත්‍රයන්ට සමාන පදනමක් මත ප්‍රවේශ වීමට ඇති අයිතිය සීමා වේ.

මෙම ප්‍රතිපත්තිය මඟින් අයිතිවාසිකම් පාදක කරගත්, ආබාධ සහිත තැනැත්තන් අන්තර්කරණය කරන්නා වූ සහ බහු-අංශීය රාමුවක් ස්ථාපිත කරනු ලබයි. එමඟින් රජය, රාජ්‍ය ආයතන, පෞද්ගලික අංශයේ ආයතන, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන, සංවර්ධන හවුල්කරුවන්, ප්‍රජාවන් සහ පවුල් සඳහා මඟපෙන්වීම් සහ ක්‍රියාකාරී සැලසුම් සපයයි. ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ට තමන්ගේ අයිතිවාසිකම් සමාන ලෙස, සුරක්ෂිතව සහ ස්වාධීනව ක්‍රියාත්මක කිරීමට හැකි බව සහතික කිරීම සඳහා මෙමඟින් සියලු අදාළ පාර්ශ්වකරුවන් මෙහෙයවනු ඇත.

ආබාධිතභාවය යනු ඌණතාවන් සහිත තැනැත්තන් සහ ආකල්පමය, පරිසරමය, ආයතනික, සන්නිවේදන සහ සමාජීය බාධක අතර පවතින අන්තර්ක්‍රියාවල ප්‍රතිඵලයක් බව මෙමඟින් පිළිගනු ලබයි. සම්බන්ධීකරණය කරන ලද, බහු-අංශීය සහ සමස්ත රජයම ආවරණය වන ක්‍රියාමාර්ග හරහා එවැනි බාධක හඳුනා ගැනීමට, වැළැක්වීමට සහ ඉවත් කිරීමට සියලුම ක්ෂේත්‍රයන් සතු බැඳීම මෙමඟින් තහවුරු කරයි.

තවද, ආබාධ සහිත තැනැත්තන් අන්තර්කරණය කිරීම යන්න හුදෙක් තත්කාර්ය (ad hoc) සුභසාධන ප්‍රතිචාරයක් හෝ සමාජ සේවා ආයතනවල පමණක් වගකීමක් ලෙස නොසැලකිය යුතු අතර, එය ප්‍රතිපත්ති, සැලසුම්කරණ, අයවැයකරණ, ක්‍රියාත්මක කිරීම්, අධීක්ෂණ, ඇගයීම් සහ වගවීමේ පද්ධතීන් තුළට මුල සිටම අනුකලනය කළ යුතු ජාතික සංවර්ධන ප්‍රමුඛතාවක් ලෙස සැලකිය යුතු බව අවධාරණය කරයි. මෙම ප්‍රතිපත්තිය සකස් කර ඇත්තේ ක්ෂේත්‍ර මට්ටමේ උපදේශන සහ ප්‍රතිපත්තිමය සමාලෝචන ඇසුරෙනි. එමඟින් පාලනය වැඩිදියුණු කිරීම, එකිනෙකට ගැළපෙන අයුරින් සේවා සැපයීම, අන්තර්කරණ අධ්‍යාපනය, සමාජ ආරක්ෂණය, ස්වාධීන ජීවන රටාව, සුරක්ෂිතතාව, දත්ත පද්ධතීන්, ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතාව සහ ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ හා ඔවුන් නියෝජනය කරන සංවිධානවල අඛණ්ඩ සහභාගිත්වයේ අවශ්‍යතාව අවධාරණය කෙරේ.

3.0 අරමුණු

- ආබාධ සහිත තැනැත්තන් කිසිදු වෙනස්කොට සැලකීමකින් තොරව සියලුම මානව හිමිකම් සහ මූලික නිදහස භුක්ති විඳින බව සහතික කිරීම.
- ස්වාධීන ජීවන රටාවක්, සහභාගිත්වය සහ සමාන අවස්ථා ලබා දෙන අන්තර්කරණීය, ප්‍රවේශ්‍ය සහ බාධකවලින් තොර සමාජයක් බිහි කිරීම.
- සෞඛ්‍ය, පුනරුත්ථාපන, අධ්‍යාපන, රැකියා, සමාජ ආරක්ෂණ, යුක්තිය, ප්‍රවේශ්‍යතාව, සන්නිවේදනය, මූල්‍ය සම්ප්‍රවිෂ්ටය, සංස්කෘතික හා ආගමික සහභාගිත්වය, ක්‍රීඩා, විනෝදාස්වාදය, ප්‍රජා ජීවිතය සහ ආපදා අවදානම් අවම කිරීමේ ක්ෂේත්‍රවල පවතින ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සඳහා වූ සේවාවන් ශක්තිමත් කිරීම.
- ආබාධ සහිත තැනැත්තන් අන්තර්කරණය කිරීමේ ක්‍රියාවලිය ජාතික, පළාත්, දිස්ත්‍රික් සහ ප්‍රාදේශීය සැලසුම්කරණ, අයවැයකරණ, ක්‍රියාත්මක කිරීම්, අධීක්ෂණ සහ වාර්තාකරණ යාන්ත්‍රණයන්හි ප්‍රධාන ප්‍රවාහයට ඇතුළත් කිරීම.
- ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය, ක්‍රියාත්මක කිරීම, අධීක්ෂණය සහ සමාලෝචනය යන ක්‍රියාවලීන් සඳහා ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ සහ ඔවුන් නියෝජනය කරන සංවිධානවල අර්ථවත් සහභාගිත්වය සහතික කිරීම.
- ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ අයිතිවාසිකම් ඵලදායී ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අවශ්‍ය නෛතික, ආයතනික, මූල්‍ය, දත්ත සහ වගවීමේ පද්ධති ශක්තිමත් කිරීම.
- පවුල් සහයෝගය, ප්‍රජා මූලික සහාය, සුරක්ෂිතතාව තහවුරු කිරීම, ස්වාධීන ජීවන රටාව මෙන්ම ප්‍රචණ්ඩත්වය, අපයෝජනය, නොසලකා හැරීම සහ සූරාකෑමෙන් ආරක්ෂා කිරීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම.

4.0 ඉලක්කගත කණ්ඩායම් සහ විෂය පථය

මෙම ප්‍රතිපත්තිය ළමුන්, තරුණ තරුණියන්, කාන්තාවන්, පිරිමින් සහ වයස්ගත පුද්ගලයන් ඇතුළු ශ්‍රී ලංකාවේ වෙසෙන සියලුම ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සඳහා අදාළ වේ. ආකල්පමය, පරිසරමය, ආයතනික, සන්නිවේදන හෝ වෙනත් බාධක සමඟ අන්තර්ක්‍රියා කිරීමේදී, අන් අය හා සමාන පදනමක් මත සමාජය තුළ පූර්ණ හා ඵලදායී සහභාගිත්වය සීමා විය හැකි දිගුකාලීන ශාරීරික, සංවේදන, බුද්ධිමය, මනෝ-සමාජීය, ස්නායු-සංවර්ධන, ඉගෙනුම්, සන්නිවේදන, ස්නායු විද්‍යාත්මක, නිදන්ගත රෝග ආශ්‍රිත හෝ බහුවිධ ඌණතාවන් සහිත තැනැත්තන් මෙමඟින් ආවරණය කෙරේ.

ප්‍රතිපත්තිමය සැලසුම්කරණය, සේවා සම්බන්ධීකරණය, දත්ත එකතු කිරීම සහ සුදුසු සහාය හඳුනා ගැනීම සඳහා, ආබාධිතභාවයන් පහත සඳහන් පුළුල් කාණ්ඩ යටතේ වර්ගීකරණය කළ හැකිය:

1. **ශාරීරික ආබාධ:** අවයව අහිමි වීම්, ස්නායු-පේෂි ආබාධ (neuromuscular disorders), අංශභාගය, සන්ධි සහ අස්ථි ආශ්‍රිත ආබාධ, ශරීරයේ අභ්‍යන්තර ඉන්ද්‍රියන්ගේ හානි වීම් හෝ ඉවත් කිරීම් නිසා සිදුවන ක්‍රියාකාරීත්ව අලාභයන් මෙන්ම අදාළ සහජ, ජානමය හෝ වර්ණදේහ ආශ්‍රිත තත්ත්වයන් ඇතුළුව චලනය, සම්බන්ධීකරණය, ශක්තිය හෝ දරා ගැනීමේ හැකියාව කෙරෙහි බලපාන ශාරීරික සහ පේෂි-අස්ථි පද්ධතිමය ඌණතාවන් ය.

2. **සංවේදන ආබාධ:** පෙනීම හෝ ඇසීම කෙරෙහි බලපාන ඌණතාවන් වන අතර, මීට ඌන දෘෂ්ටිකත්වය, අන්ධභාවය, මස්තිෂ්ක දෘශ්‍යාබාධ (cerebral visual impairment), අර්ධ ශ්‍රවණ හානිය

සහ බිහිරි බව ඇතුළත් වේ. මෙම වර්ගීකරණයේදී පවතින උපරිම වෛද්‍යමය නිවැරදි කිරීම් හෝ ප්‍රතිකාරවලින් පසු පවතින ක්‍රියාකාරීත්වය සැලකිල්ලට ගත යුතුය.

3. **අඳ-බිහිරිභාවය (Deafblindness):** ඇසීම සහ පෙනීම යන සංවේදනද්වයම එකවර අහිමි වීම නිසා සුවිශේෂී ක්‍රියාකාරී සහ සන්නිවේදන බාධක ඇති වන තත්ත්වයකි. මේ සඳහා සුවිශේෂී, ඉලක්කගත මැදිහත්වීම් සහ සහාය ලබා දීම අවශ්‍ය වේ. මෙයට සහජයෙන් හෝ පසුකාලීනව ඇති වන අඳ-බිහිරිභාවය ඇතුළත් වේ.

4. **බුද්ධිමය ආබාධ:** සාමාන්‍ය බුද්ධිමය ක්‍රියාකාරීත්වය සහ අනුවර්තන හැසිරීම් කෙරෙහි බලපාන, සාමාන්‍යයෙන් ළමාවියේදී හෝ සංවර්ධන අවධියේදී ආරම්භ වන තත්ත්වයන් වන අතර මීට සාමාන්‍ය බුද්ධිමය ආබාධ සහ ඒ ආශ්‍රිත ජානමය සහලක්ෂණ ඇතුළත් වේ.

5. **මනෝ-සමාජීය හෝ මානසික සෞඛ්‍ය ආබාධ:** දෛනික ක්‍රියාකාරීත්වය සහ සහභාගිත්වය කෙරෙහි සැලකිය යුතු ලෙස බලපාන දිගුකාලීන හෝ පුනරාවර්තී මානසික, චිත්තවේගීය හෝ හැසිරීම් රටා ආශ්‍රිත තත්ත්වයන් වන අතර, මීට සිසොෆ්‍රීනියා (schizophrenia-spectrum), මනෝභාවයන් (mood), කාංසාවන් (anxiety-related), පෞරුෂත්ව සහ ස්නායු-සංජානන (neurocognitive) ආබාධ ඇතුළත් වේ.

6. **ස්නායු-සංවර්ධන ආබාධ:** පුද්ගලික, සමාජීය, අධ්‍යාපනික හෝ වෘත්තීය ක්‍රියාකාරීත්වයට බලපාන, සංවර්ධන අවධියේදී ඇති වන තත්ත්වයන් වන අතර මීට ඔටිසම් පරාස ආබාධය (autism spectrum disorder), ප්‍රතිගමනීය ස්නායු-සංවර්ධන ආබාධ, උණන අවධානය සහ අධික්‍රියාකාරීත්ව ආබාධය (ADHD), සංවර්ධන සම්බන්ධීකරණ ආබාධ සහ ගෝලීය වර්ධන ප්‍රමාදයන් ඇතුළත් වේ.

7. **නිශ්චිත ඉගෙනුම් ආබාධ:** සාමාන්‍ය බුද්ධිමය හැකියාවන් පැවතියද, කියවීම, ලිවීම, ගණිතය හෝ ඒ ආශ්‍රිත අධ්‍යාපනික ජයග්‍රහණ කෙරෙහි සැලකිය යුතු ලෙස බලපාන ස්නායුක පදනමක් සහිත සැකසුම් දුෂ්කරතා (processing difficulties) වන අතර මීට ඩිස්ලෙක්සියාව (dyslexia), ඩිස්කැල්කියුලියාව (dyscalculia) සහ ඩිස්ග්‍රාෆියාව (dysgraphia) ඇතුළත් වේ.

8. **සන්නිවේදන සහ කථන ආබාධ:** කථනයේ පැහැදිලි බව, චතුර බව, කටහඬ හෝ භාෂාවක් ප්‍රකාශනයේ සහ ප්‍රතිග්‍රහණයේ දුෂ්කරතාවන් වන අතර, මීට භාෂා ආබාධ, ගොතගැසීම, උච්චාරණ සහ ස්වරාල ආශ්‍රිත ආබාධ, ගොළු බව (mutism), ඩිසාත්‍රියාව (dysarthria) සහ ඇෆේසියාව (aphasia) හෝ ඩිස්ෆේසියාව ඇතුළත් වේ.

9. **ස්නායු විද්‍යාත්මක ආබාධ:** මොළය, සුෂුම්නාව හෝ ස්නායු පද්ධතිය කෙරෙහි බලපාන සහ ක්‍රියාකාරීත්වය සැලකිය යුතු ලෙස සීමා කරන නිදන්ගත, ක්‍රමයෙන් උත්සන්න වන, පසුකාලීනව ඇති වූ හෝ කලින් කලට මතු වන තත්ත්වයන් වන අතර, මීට අපස්මාරය (seizure disorders), මස්තිෂ්ක වාහිනී ආබාධ, ක්‍රමයෙන් උත්සන්න වන ස්නායු තත්ත්වයන්, මොළයට හෝ සුෂුම්නාවට සිදු වන අනතුරු සහ ස්නායු-චර්මීය (neurocutaneous) හෝ ස්නායු කශේරුකා ආබාධ ඇතුළත් වේ.

10. **නිදන්ගත රෝග ආශ්‍රිත ආබාධ:** දෛනික ජීවිතය, අධ්‍යාපනය, රැකියා හෝ සමාජ සහභාගිත්වය තුළ සැලකිය යුතු ක්‍රියාකාරී සීමාවන් ඇති කරන, වෙනත් කාණ්ඩයකින් ප්‍රමාණවත් ලෙස ආවරණය නොවන දිගුකාලීන සෞඛ්‍ය තත්ත්වයන් වේ. මෙහිදී වර්ගීකරණය පදනම් විය යුත්තේ හුදු වෛද්‍ය රෝග විනිශ්චය මත පමණක් නොව පුද්ගල ක්‍රියාකාරීත්වයට සිදු වන බලපෑම ද මත වන අතර, මීට පරිවෘත්තීය ආබාධ, ප්‍රතිශක්තිකරණ ආබාධ, නිදන්ගත වේදනාවේ හෝ තෙහෙට්ටුවේ සහලක්ෂණය, බහු-පද්ධතිමය, පස්චාත්-ආසාදනීය ආබාධ, හෘද-ශ්වසනමය, රුධිර විද්‍යාත්මක සහ ජානමය රුධිර තත්ත්වයන් යනාදිය ඇතුළත් විය හැකිය.

11. **බහුවිධ ආබාධ:** ඉහත සඳහන් කළ කාණ්ඩ දෙකක් හෝ වැඩි ගණනකට අයත් වන ඌණතාවන් සැලකිය යුතු ලෙස එකවර පැවතීම සහ එහිදී කිසිදු තනි කාණ්ඩයක් ප්‍රමුඛ නොවීමයි.

මෙම කාණ්ඩයන්හි අරමුණ වනුයේ අන්තර්කරණය සැලසුම්කරණයට සහ සුදුසු සේවාවන් සඳහා ප්‍රවේශ වීමට සහාය වීම සඳහා වන අතර, ඒවා දැඩි, සීමාකාරී හෝ බැහැර කරන සුළු ලේබල ලෙස භාවිත නොකළ යුතුය.

මෙම ප්‍රතිපත්තියේ විෂය පථය පසුකාලීනව ආබාධිතභාවයට පත් වූ තැනැත්තන්, යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් ආබාධ සහිත තැනැත්තන්, බිම්බෝම්බ සහ පුපුරන ද්‍රව්‍යවලට ගොදුරු වූ තැනැත්තන්, බාහිරින් නොපෙනෙන හෝ කලින් කලට මතු වන ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සහ ඉහළ මට්ටමේ සහායක් අවශ්‍ය තැනැත්තන් දක්වා ද ව්‍යාප්ත වේ. තවද, එය ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ පවුල්, දෙමාපියන්, භාරකරුවන්, රැකබලා ගන්නන් සහ ඔවුන් නියෝජනය කරන සංවිධාන දක්වා ද ව්‍යාප්ත වේ.

ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ සංවර්ධනය, සේවා සැපයීම, ආරක්ෂාව, සැලසුම්කරණය, මූල්‍යකරණය, අධීක්ෂණය සහ වගවීම යන ක්‍රියාවලීන්හි නියැලී සිටින රාජ්‍ය සහ පෞද්ගලික ආයතන, රාජ්‍ය නොවන සහ සිවිල් සමාජ සංවිධාන, සේවා යෝජකයන්, අධ්‍යාපන හා පුහුණු ආයතන, සේවා සපයන්නන්, වෘත්තීය ආයතන, මූල්‍ය හා මාධ්‍ය ආයතන, ප්‍රාදේශීය ප්‍රජාවන් සහ සංවර්ධන හවුල්කරුවන් සඳහා මෙම ප්‍රතිපත්තිය අදාළ වේ.

5.0 නෛතික සහ ප්‍රතිපත්තිමය රාමුව

මෙම ප්‍රතිපත්තිය ශ්‍රී ලංකා ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව, 1996 අංක 28 දරන ආබාධිත තැනැත්තන්ගේ අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීමේ පනත, 2003 ශ්‍රී ලංකාවේ ආබාධිතභාවය පිළිබඳ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය, ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතිය (UNCRPD), ළමා අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ සම්මුතිය, තිරසාර සංවර්ධන ඉලක්ක, පුද්ගල නාශක බිම්බෝම්බ තහනම් කිරීමේ සම්මුතිය සහ අදාළ ජාතික නීති, ප්‍රතිපත්ති සහ අදාළ වන ජාත්‍යන්තර මානව හිමිකම් මූලධර්ම සහ කැපවීම්වලට අනුකූලව කියවිය යුතු අතර ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය. ශ්‍රී ලංකාව විසින් එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතිය අපරානුමත කිරීම හේතුවෙන්, සියලුම අංශ සහ රජයේ සෑම මට්ටමකදීම ආබාධිතතා අයිතිවාසිකම් ප්‍රායෝගිකව ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා අවශ්‍ය ව්‍යවස්ථාදායක, පරිපාලනමය, ප්‍රතිපත්තිමය, අයවැයමය, ආයතනික සහ වෙනත් ක්‍රියාමාර්ග ගැනීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ට සියලු හිමිකම් සහ නිදහස පූර්ණ හා සමාන ලෙස භුක්ති විඳීමට අයිතිය ඇති බව මෙම ප්‍රතිපත්තිය ස්ථිරව ප්‍රකාශ කරයි. පුද්ගල නිදහස සහ ආරක්ෂාව සඳහා වන අයිතිය මෙමඟින් පිළිගනු ලබයි. කිසිදු අවස්ථාවක ආබාධිතභාවය යන්න නීතිවිරෝධී හෝ අත්තනෝමතික ලෙස නිදහස අහිමි කිරීමට පදනමක් නොවිය යුතුය. නීත්‍යානුකූල ක්‍රියාවලියකට අනුව ආබාධ සහිත තැනැත්තෙකුගේ නිදහස අහිමි කරනු ලබන අවස්ථාවකදී, අන් අය හා සමාන පදනමක් මත ජාත්‍යන්තර මානව හිමිකම් නීතියට අනුකූලව සුරක්ෂිතතාවන් ලැබීමට එම තැනැත්තාට අයිතිය ඇත. මෙම සුරක්ෂිතතාවන්ට සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, ප්‍රවේශ විය හැකි ක්‍රියා පටිපාටි සහ සුදුසු සහාය ඇතුළත් වේ.

ප්‍රවේශ්‍යතාව, සන්නිවේදනය, සංචලතාව, සංඥා භාෂා අන්තර්කරණය සහ ආබාධිතතා අයිතිවාසිකම් සම්බන්ධයෙන් දැනට පවතින නෛතික හා ප්‍රතිපත්තිමය කැපවීම්, හුදෙක් ප්‍රකාශනවලට පමණක් සීමා නොකර බලාත්මක කළ හැකි බැඳීම් ලෙස ක්‍රියාත්මක කළ යුතු අතර, ඒ සඳහා පැහැදිලි ආයතනික වගකීමක්, අනුකූලතාවය හඹා යාමක්, සහන සැලසීමක් සහ රාජ්‍ය මෙන්ම පෞද්ගලික ආයතන විසින් අනුකූල නොවන අවස්ථාවලදී පියවර ගැනීමේ ක්‍රමවේදයක් තිබිය යුතුය.

ශ්‍රී ලංකාව තුළ භාවිතා වන සංඥා භාෂා, පොදු සන්නිවේදනය සහ සේවා ප්‍රවේශය සඳහා නීත්‍යානුකූල භාෂාවන් ලෙස පිළිගැනීමට අවශ්‍ය ව්‍යවස්ථාදායක ප්‍රතිසංස්කරණ පිළිබඳව සලකා බැලීම ඇතුළුව, බිහිරි සංඥා භාෂා පරිශීලකයන්, පරිවර්තකයන්, සංඥා භාෂාව උගන්වන ආයතන සහ පරිවර්තන සේවා ලාභීන් සමඟ සාකච්ඡා කර සංඥා භාෂාවේ සහ පරිවර්තන සේවාවල නෛතික පිළිගැනීම, ප්‍රමිතිකරණය සහ නියාමනය සිදු කළ යුතුය.

ආබාධිතභාවය යනු විස්තීර්ණ මානව හිමිකම් සහ සංවර්ධන ප්‍රමුඛතාවයකි. ඒ අනුව, මෙම ප්‍රතිපත්තිය රජයේ සෑම අංශයකටම සහ සෑම මට්ටමකටම අදාළ වේ. ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ට බලපාන, අදාළ වන හෝ වක්‍ර බලපෑමක් ඇති කරන දැනට පවතින සහ ඉදිරියේදී පනවනු ලබන සියලුම නීති, රෙගුලාසි, අතුරු ව්‍යවස්ථා, රීති, ප්‍රතිපත්ති, ප්‍රමිතීන්, චක්‍රලේඛ, මාර්ගෝපදේශ, සැලසුම්, වැඩසටහන්, අයවැය සහ පරිපාලනමය ක්‍රියාමාර්ග මෙම ප්‍රතිපත්තියට සහ ශ්‍රී ලංකාවේ අදාළ ජාත්‍යන්තර බැඳීම්වලට අනුකූලව අර්ථ නිරූපණය කළ යුතුය, සකස් කළ යුතුය, සමාලෝචනය කළ යුතුය සහ ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය.

ආබාධිතතා අයිතිවාසිකම් ප්‍රායෝගිකව ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා රජය විසින් අවශ්‍ය සියලුම ව්‍යවස්ථාදායක, පරිපාලනමය, ප්‍රතිපත්තිමය, අයවැයමය, මූල්‍යමය, ආයතනික සහ වෙනත් ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය. මෙම ක්‍රියාමාර්ගවලට ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ට වෙනස්කොට සලකන හෝ ඔවුන්ගේ සමානතාව, ප්‍රවේශ්‍යතාව, සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, අන්තර්කරණය, ස්වාධිපත්‍යය, සහභාගිත්වය, ආරක්ෂාව හෝ සහන සැලසීමේ ක්‍රමවේද සඳහා බාධක ඇති කරන විධිවිධාන සහ භාවිතයන් සමාලෝචනය කිරීම සහ අවශ්‍ය අවස්ථාවලදී සංශෝධනය කිරීම, අවලංගු කිරීම හෝ ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීම ඇතුළත් විය යුතුය.

මෙම ප්‍රතිපත්තිය මඟින් 2003 ශ්‍රී ලංකාවේ ආබාධිතභාවය පිළිබඳ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය අභිබවා යන අතර එය ප්‍රතිස්ථාපනය කරනු ලබයි. එය 2003 ප්‍රතිපත්තියේ පදනම සහ උගත් පාඩම් මත ගොඩනැඟෙන අතරම, ශ්‍රී ලංකාවේ වත්මන් දේශීය හා ජාත්‍යන්තර බැඳීම් සමඟ පෙළගැසුණු යාවත්කාලීන කරන ලද, විස්තීර්ණ සහ අයිතිවාසිකම් පාදක කරගත් ජාතික රාමුවක් ස්ථාපිත කරයි.

6.0 2003 ප්‍රතිපත්තිය සමඟ අඛණ්ඩතාව සහ අයිතිවාසිකම් පාදක කරගත් නවීකරණය

මෙම ප්‍රතිපත්තිය ශ්‍රී ලංකාවේ ආබාධිතතා ප්‍රතිපත්ති රාමුවේ මීළඟ පරම්පරාව ලෙස සැලකිය යුතුය. එය 2003 ශ්‍රී ලංකාවේ ආබාධිතභාවය පිළිබඳ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය මත පදනම්ව ගොඩනැඟී ඇත. එමඟින් ආබාධිතභාවය, දරිද්‍රතාවය සහ සමාජ ආන්තීකරණය; ජාතික සංවර්ධනය සඳහා සමාන පුරවැසිභාවය සහ සහභාගිත්වය; අධ්‍යාපනය, වෘත්තීය පුහුණුව, රැකියා, නිවාස, ප්‍රවාහන, සෞඛ්‍ය, සමාජ ආරක්ෂණය, සන්නිවේදනය, සහායක උපකරණ, තොරතුරු තාක්ෂණය, ක්‍රීඩා, ජනමාධ්‍ය, ප්‍රජා මූලික පුනරුත්ථාපනය, පර්යේෂණ, නීති සම්පාදනය සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම අධීක්ෂණය; සහ ආබාධ සහිත තැනැත්තන්, පවුල්, ප්‍රජාවන්, රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන සහ පෞද්ගලික අංශය සමඟ හවුල්කාරිත්වය පිළිබඳව අවධාරණය කරන ලදී.

ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතිය, ළමා අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ සම්මුතිය, තිරසාර සංවර්ධන ඉලක්ක, පුද්ගල නාශක බිම්බෝම්බ තහනම් කිරීමේ සම්මුතිය සහ අනෙකුත් අදාළ මානව හිමිකම් සහ සංවර්ධන කැපවීම් සැලකිල්ලට ගනිමින් මෙම ප්‍රතිපත්තිය එම කැපවීම් නවීකරණය කරයි. එය පුළුල් ප්‍රතිපත්තිමය අපේක්ෂාවන්, ගෞරවය, ස්වාධිපත්‍යය, සමානතාව, ප්‍රවේශ්‍යතාව, අන්තර්කරණය, සහභාගිත්වය සහ වගවීම මත පදනම් වූ, අයිතිවාසිකම් පාදක කරගත්, ප්‍රමාණවත් ලෙස අරමුදල් සපයන ලද මෙන්ම මැනිය හැකි රාමුවක් බවට පරිවර්තනය කරයි.

එබැවින් මෙම ප්‍රතිපත්තිය පැහැදිලි නෛතික රාජකාරි, ආයතනික වගවීම, ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ අයවැයකරණය, බලාත්මක කළ හැකි ප්‍රවේශ්‍යතා ප්‍රමිතීන්, සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීමේ පද්ධති, ආබාධිතභාවය අනුව වර්ගීකරණය කරන ලද දත්ත, ස්වාධීන අධීක්ෂණය සහ ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ සහ ඔවුන් නියෝජනය කරන සංවිධානවල ව්‍යුහගත සහභාගිත්වය ඉල්ලා සිටීම මඟින් හුදු ප්‍රකාශනවලින් ඔබ්බට යයි. මෙම ප්‍රවේශය 2003 රාමුවේ පවතින සමාජ-සංවර්ධන දිශානතිය ආරක්ෂා කරන අතරම, ජාතික ක්‍රියාකාරිත්වය තුළ UNCRPD ප්‍රමිතීන් සම්පූර්ණයෙන්ම අනුකලනය කරයි.

- **ආබාධිතභාවය, දරිද්‍රතාවය සහ සමාජ ආන්තීකරණය:** ආබාධිතභාවය ආශ්‍රිත කොන්වීම දරිද්‍රතාවයට හේතුවක් මෙන්ම එහි ප්‍රතිඵලයක් ද වන බව පිළිගනිමින්, ආබාධ සහිත තැනැත්තන් අන්තර්කරණය කිරීමේ ක්‍රියාවලිය දරිද්‍රතාවය පිටුදැකීම, ජීවනෝපාය සංවර්ධනය, සමාජ ආරක්ෂණය, නිවාස, පොදු සේවා සහ ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන වැඩසටහන් සමඟ ඒකාබද්ධ කළ යුතුය.
- **යාවජීව අධ්‍යාපනය සහ කුසලතා සංවර්ධනය:** මෙම ප්‍රතිපත්තිය 2003 රාමුවේ ප්‍රාථමික, ද්විතීයික, නොවිධිමත්, උසස් සහ වෘත්තීය අධ්‍යාපනය පිළිබඳ අවධානය එලෙසම රඳවා ගන්නා අතරම, අන්තර්කරණ අධ්‍යාපනය, සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, ප්‍රවේශ විය හැකි විභාග ක්‍රමවේද, සංක්‍රමණික සැලසුම්කරණය, වෘත්තීය මාර්ගෝපදේශනය, ඩිජිටල් ඉගෙනුම සහ ජීවිත කාලය පුරාම පවතින ඉගෙනුම් අවස්ථා ශක්තිමත් කරයි.
- **රැකියා සහ ආර්ථික සහභාගිත්වය:** මෙම ප්‍රතිපත්තිය හුදු රැකියා ඉලක්ක සපුරාගැනීමෙන් ඔබ්බට ගොස් සහායක රැකියා, රැකියා පුහුණුකරුවන් (job coaching), සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, ප්‍රවේශ විය හැකි සේවා ස්ථාන, ව්‍යවසායකත්ව සහාය, අන්තර්කරණීය රාජ්‍ය ප්‍රසම්පාදන, මූල්‍ය සම්ප්‍රවිෂ්ටය මෙන්ම ශ්‍රම වෙළෙඳපොළ සංක්‍රමණ මාවත් නිර්මාණය කරයි.
- **නිවාස, ප්‍රවාහනය සහ පොදු සේවාවන්:** ප්‍රවේශ විය හැකි නිවාස, මාර්ග, පදික වේදිකා, පොදු ගොඩනැඟිලි, සේවා කවුන්ටර, ජලය සහ සනීපාරක්ෂාව, ප්‍රවාහනය මෙන්ම ප්‍රාදේශීය යටිතල පහසුකම් ස්වාධීන ජීවිතයක් සහ ප්‍රජා අන්තර්කරණයක් සඳහා වන ප්‍රධාන සාධක ලෙස සැලකිය යුතුය.
- **සන්නිවේදනය, තොරතුරු සහ සහායක තාක්ෂණය:** බ්‍රේල් (Braille), සංඥා භාෂාව, උපශීර්ෂ (captioning), පහසුවෙන් තේරුම් ගත හැකි තොරතුරු, ප්‍රවේශ විය හැකි ඩිජිටල් සේවා, පරිවර්තන සේවා, සහායක උපකරණ, තොරතුරු තාක්ෂණය, අලුත්වැඩියා සහ නඩත්තු පද්ධති, දැරිය හැකි මිල මෙන්ම පරිශීලක පුහුණුව ශක්තිමත් කළ යුතුය.
- **ප්‍රජා මූලික පුනරුත්ථාපනය සහ ප්‍රජා මූලික අන්තර්කරණ සංවර්ධනය:** ප්‍රාදේශීය මට්ටමින් හඳුනා ගැනීම, යොමු කිරීම, පුනරුත්ථාපනය, උත්ථාපනය (habilitation), පවුල් සහයෝගය, සම වයස් සහයෝගය, ප්‍රජා සහභාගිත්වය මෙන්ම සේවා සම්බන්ධීකරණය ප්‍රජා මූලික පුනරුත්ථාපන සහ ප්‍රජා මූලික අන්තර්කරණ සංවර්ධන ආකෘති හරහා ශක්තිමත් කළ යුතුය.
- **ආබාධ සහිත ප්‍රජාව තුළ ආන්තීකරණයට ලක්වූ කණ්ඩායම්:** ආබාධ සහිත කාන්තාවන්, ළමුන්, තරුණයන්, වයස්ගත පුද්ගලයන්, බුද්ධිමය ආබාධ සහිත තැනැත්තන්, මනෝ-සමාජීය ආබාධ සහිත තැනැත්තන්, දරුණු හෝ බහුවිධ ආබාධ සහිත තැනැත්තන්, යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් වූවන්,

ග්‍රාමීය ප්‍රජාවන්, වතුකරයේ ප්‍රජාවන් මෙන්ම ඉහළ මට්ටමේ සභායක් අවශ්‍ය තැනැත්තන්ගේ තත්ත්වය කෙරෙහි ඉලක්කගත ක්‍රියාමාර්ග ගත යුතුය.

- **ජනමාධ්‍ය, සංස්කෘතිය සහ ආකල්පමය වෙනස්කම්:** සමාජ අවඥාව අවම කිරීම, අගතීන් පිටුදැකීම මෙන්ම විවිධත්වයට ගරු කිරීම, ස්වාධිපත්‍යය සහ ගෞරවය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා ජනමාධ්‍ය, පොදු අධ්‍යාපනය, සංස්කෘතික ආයතන, ආගමික ආයතන, පාසල් මෙන්ම ප්‍රජා නායකයින් ප්‍රබල කාර්යභාරයක් ඉටු කළ යුතුය.
- **පර්යේෂණ, නීති සම්පාදනය සහ අධීක්ෂණය:** පර්යේෂණ, නීති ප්‍රතිසංස්කරණ, ක්‍රියාත්මක කිරීම අධීක්ෂණය සහ ඇගයීම ප්‍රධාන ප්‍රතිපත්තිමය කාර්යයන් ලෙස සැලකිය යුතු අතර, ඒවා දර්ශක, වාර්තාකරණ චක්‍ර, බලාත්මක කිරීමේ යාන්ත්‍රණ, මහජන විනිවිදභාවය මෙන්ම ස්වාධීන අධීක්ෂණය මඟින් සහාය ලැබිය යුතුය.
- **භවුල්කාරිත්වය මත පදනම් වූ ක්‍රියාත්මක කිරීම:** රාජ්‍ය ආයතන, ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ සංවිධාන (ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්ගේ සංවිධාන), සිවිල් සමාජය, වෘත්තීය ආයතන, ශාස්ත්‍රීය අංශය, ප්‍රජාවන්, පෞද්ගලික අංශය මෙන්ම සංවර්ධන භවුල්කරුවන් නිශ්චිත වගකීම්, ගුණාත්මක ප්‍රමිතීන්, සදාචාරාත්මක සුරක්ෂිතතාවන් සහ වගවීමේ විධිවිධාන හරහා ක්‍රියා කළ යුතුය.

මෙම අඛණ්ඩතාව සහ නවීකරණය පිළිබඳ විශ්ලේෂණය මෙම ප්‍රතිපත්තියේ සියලු පසුකාලීන අර්ථකථනයන් සඳහා මඟපෙන්විය යුතුය. ඒ සඳහා නීති, රෙගුලාසි, අතුරු ව්‍යවස්ථා, චක්‍රලේඛ, පරිපාලන ක්‍රියා පටිපාටි සහ ආයතනික ප්‍රතිපත්ති අතර නෛතික සුසංයෝගයක්; බැඳීම් සහ නිවැරදි කිරීමේ පියවරයන් හරහා බලාත්මක කළ හැකි ප්‍රවේශ්‍යතාවක්; විනිවිදභාවයෙන් යුත් සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීමේ ක්‍රියාවලීන්; රජයේ කේන්ද්‍රීය සම්බන්ධීකරණ නිලධාරීන් (focal points) සහිත 33 වන වගන්තියේ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ව්‍යුහයක්, බලගතු සම්බන්ධීකරණ යාන්ත්‍රණයක්, ස්වාධීන අධීක්ෂණයක් මෙන්ම ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්ගේ සංවිධානවල පූර්ණ සහභාගිත්වය; ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ අයවැයකරණයක්; සදාචාරාත්මක මෙන්ම ආබාධිතභාවය අනුව වර්ගීකරණය කරන ලද දත්ත; ස්වාධිපත්‍යය සඳහා වන සහාය සමඟ ඒකාබද්ධ වූ සුරක්ෂිතතාවන්; අන්තර්කරණීය ආපදා අවදානම් අවම කිරීම මෙන්ම දේශගුණික ඔරොත්තු දීමේ හැකියාව; ජාතික ප්‍රමුඛතාවලට අනුකූල වූ ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතාව සහ වාරික සහභාගිත්ව ප්‍රතිපත්තිමය සමාලෝචනයක් අවශ්‍ය වේ.

7.0 ජාත්‍යන්තර ප්‍රමිතීන් සහ එක්සත් ජාතීන්ගේ ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ සම්මුතිය (UNCRPD) සමඟ අනුකූලතාව

මෙම ප්‍රතිපත්තිය ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතියට අනුකූලව අර්ථ නිරූපණය කර ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය. එය ආබාධිතභාවය පිළිබඳ මානව හිමිකම් පාදක කරගත් අවබෝධයක් අනුමත කරන අතර ආබාධ සහිත තැනැත්තන් අයිතිවාසිකම් හිමිකරුවන් ලෙසත්, රජය සහ අනෙකුත් රාජ්‍ය මෙන්ම පෞද්ගලික පාර්ශ්වයන් බැඳීම් දරන්නන් ලෙසත් ස්ථිරව ප්‍රකාශ කරයි. එබැවින් මෙම ප්‍රතිපත්තිය මඟින් උපකාරක, සුහසාධන සහ වෛද්‍යමය ප්‍රවේශයන්ගෙන් මිදී සමානතාව, ස්වාධිපත්‍යය, ප්‍රවේශ්‍යතාව, සහභාගිත්වය, වගවීම මෙන්ම අන්තර්කරණීය සංවර්ධනය කරා යොමු වීම අවශ්‍ය වේ.

- මෙම ප්‍රතිපත්තියේ අරමුණ විය යුත්තේ සියලුම ආබාධ සහිත තැනැත්තන් විසින් සියලුම මානව හිමිකම් සහ මූලික නිදහස පූර්ණ හා සමාන ලෙස භුක්ති විඳීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම, ආරක්ෂා කිරීම මෙන්ම සහතික කිරීම සහ ඔවුන්ගේ සහජ ගෞරවයට ගරු කිරීම ප්‍රවර්ධනය කිරීමයි.
- සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම් ප්‍රතික්ෂේප කිරීම ද ඇතුළුව, ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ට වෙනස්කොට සලකනු ලබන සියලුම නීති, රෙගුලාසි, සිරිත් විරිත්, පරිපාලන භාවිතයන්, ආයතනික ක්‍රියා පටිපාටි සහ සේවා සැපයීමේ විධිවිධාන සමාලෝචනය කළ යුතු අතර, අවශ්‍ය අවස්ථාවලදී සංශෝධනය කිරීම, අවලංගු කිරීම හෝ ප්‍රතිස්ථාපනය කළ යුතුය.
- සියලුම රාජ්‍ය බලධාරීන් සහ ආයතන ආබාධිතතා අයිතිවාසිකම් බැඳීම්වලට අනුකූලව ක්‍රියා කළ යුතු අතර, සියලු ප්‍රතිපත්ති, සැලසුම්, වැඩසටහන්, අයවැය, ප්‍රසම්පාදන පද්ධති සහ පොදු සේවාවන්හිදී ආබාධිතතා අන්තර්කරණය සැලකිල්ලට ගන්නා බව සහතික කළ යුතුය.
- බලාත්මක කළ හැකි ප්‍රවේශ්‍යතා අවශ්‍යතා, සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීමේ බැඳීම්, දැනුවත් කිරීම්, අධීක්ෂණය මෙන්ම සහන සැලසීමේ ක්‍රමවේද ඇතුළු පෞද්ගලික පුද්ගලයන්, සංවිධාන, සේවා යෝජකයන්, සේවා සපයන්නන් සහ ව්‍යවසායන් විසින් සිදු කරනු ලබන වෙනස්කොට සැලකීම් තුරන් කිරීමට පියවර ගත යුතුය.
- විශ්වීය සැලසුම්කරණය, ප්‍රවේශ විය හැකි තාක්ෂණයන්, සහායක තාක්ෂණය, ප්‍රවේශ විය හැකි තොරතුරු, සංචලන සහාය, පුද්ගලික සහාය, සන්නිවේදන සහාය මෙන්ම වෙනත් සහායක ක්‍රමවේද ප්‍රවර්ධනය කළ යුතු අතර, ඒවා දැරිය හැකි මිලකට සහ ප්‍රගතිශීලී ලෙස සියලුම ක්ෂේත්‍ර හරහා ලබා ගත හැකි පරිදි සැලැස්විය යුතුය.
- ආබාධිතතා අයිතිවාසිකම්, ප්‍රවේශ්‍යතාව, සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, ගෞරවනීය සන්නිවේදනය, සුරක්ෂිතතාව මෙන්ම අන්තර්කරණීය සේවා සැපයීම පිළිබඳ පුහුණුව පොදු සේවාවන්හි මෙන්ම ආබාධිතභාවයට අදාළ ක්ෂේත්‍රවල සේවය කරන වෘත්තිකයන් සහ කාර්ය මණ්ඩලය සඳහා අනිවාර්ය කළ යුතුය.
- ආර්ථික, සමාජීය සහ සංස්කෘතික අයිතිවාසිකම් පවතින උපරිම සම්පත් ප්‍රමාණය දක්වා ප්‍රගතිශීලී ලෙස සාක්ෂාත් කරගත යුතු අතර, වෙනස්කොට නොසැලකීම, සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, ප්‍රවේශ්‍යතා සැලසුම්කරණය, සහභාගිත්වය මෙන්ම ප්‍රචණ්ඩත්වයෙන්, අපයෝජනයෙන් හා සූරාකෑමෙන් ආරක්ෂා කිරීම වැනි ක්ෂණික බැඳීම් ප්‍රමාදයකින් තොරව ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය.

8.0 ආබාධ සහිත තැනැත්තන් අන්තර්කරණය කිරීම සඳහා වූ ද්විත්ව-මාවත් ප්‍රවේශය

මෙම ප්‍රතිපත්තිය ආබාධ සහිත තැනැත්තන් අන්තර්කරණය කිරීම සඳහා ද්විත්ව-මාවත් ප්‍රවේශයක් අනුගමනය කළ යුතුය. ආබාධිතතා අන්තර්කරණය සියලුම ජාතික, පළාත්, දිස්ත්‍රික්, ප්‍රාදේශීය මෙන්ම පළාත් පාලන සංවර්ධන පද්ධති හරහා ප්‍රධාන ප්‍රවාහයට ඇතුළත් කළ යුතු අතර, සැබෑ සමානතාව, ස්වාධිපත්‍යය, සහභාගිත්වය මෙන්ම ස්වාධීන ජීවන රටාවක් අත්පත් කර ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය වන විශේෂිත ආබාධිත-අභිමුඛ ක්‍රියාමාර්ග ද ලබා දිය යුතුය.

ප්‍රධාන ප්‍රවාහගත කිරීමේ මාවත:

සියලුම පොදු නීති, ප්‍රතිපත්ති, වැඩසටහන්, අයවැය, යටිතල පහසුකම්, සේවා, දත්ත පද්ධති මෙන්ම වගවීමේ යාන්ත්‍රණ මඟින් ආබාධ සහිත තැනැත්තන් මුල සිටම විශ්වීය සැලසුම්කරණය, ප්‍රවේශ්‍යතාව, සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, අන්තර්කරණීය ප්‍රසම්පාදන, ආබාධිතභාවය අනුව වර්ගීකරණය කරන

ලද දත්ත, ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්ගේ සංවිධාන සහභාගිත්වය මෙන්ම බලාත්මක කළ හැකි ප්‍රමිතීන් හරහා ඇතුළත් කරගත යුතුය.

ඉලක්කගත මාවත:

ආබාධිතභාවයට අදාළ පිරිවැය, පුද්ගලීකරණය කළ සහායක අවශ්‍යතා, සන්නිවේදන අවශ්‍යතා, සහායක තාක්ෂණය, පුනරුත්ථාපනය සහ උත්ථාපනය, පුද්ගලික සහාය, සහායක තීරණ ගැනීම, සමාජ ආරක්ෂණය, ප්‍රවේශ විය හැකි ප්‍රවාහනය, ප්‍රජා මූලික සහාය, පරිවර්තන සේවා, ආබාධිතතා-විශේෂිත සුරක්ෂිතතාවන් මෙන්ම ආන්තීකරණයට ලක් වූ කණ්ඩායම් වෙත ඉලක්කගත ක්ෂේත්‍ර සේවා සැපයීම සඳහා ආබාධිතතා-විශේෂිත ක්‍රියාමාර්ග සැපයිය යුතුය.

මාවත් ද්විත්වයම ඒකාබද්ධ කිරීම:

ඉලක්කගත සේවාවන් මඟින් ප්‍රධාන ප්‍රවාහයේ අන්තර්කරණය ප්‍රතිස්ථාපනය නොකළ යුතු අතර, ප්‍රධාන ප්‍රවාහයේ අන්තර්කරණය ආබාධිතතා-විශේෂිත සහාය ඉල්ලා අස්කර ගැනීමට හේතුවක් නොවිය යුතුය. ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ට සමාන සහභාගිත්වයක් සඳහා අවශ්‍ය සහාය ඇතිව සාමාන්‍ය පද්ධතීන් වෙත ප්‍රවේශ විය හැකි වන පරිදි මාවත් ද්විත්වයම එකට සැලසුම් කර, මූල්‍යකරණය කර, ක්‍රියාත්මක කර අධීක්ෂණය කළ යුතුය.

9.0 මෙහෙයුම් මූලධර්ම

මෙම ප්‍රතිපත්තිය පහත සඳහන් මූලධර්ම මත පදනම් වන අතර, මෙම ප්‍රතිපත්තිමය බැඳීම් සියල්ලෙහිදීම මෙම මූලධර්ම අදාළ විය යුතුය:

- ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ සහජ ගෞරවය, පුද්ගල ස්වාධිපත්‍යය, ස්වයං-තේරීම් කිරීමට ඇති නිදහස මෙන්ම පුද්ගල ස්වාධීනත්වයට ගරු කිරීම.
- වෙනස්කොට නොසැලකීම, නීතිය ඉදිරියේ සහ නීතිය මඟින් සමාන පිළිගැනීමක් ලැබීම, නීතියේ සමාන රැකවරණය මෙන්ම ඵලදායී සහන සැලසීම.
- සමාජය තුළ පූර්ණ, ඵලදායී මෙන්ම අර්ථවත් සහභාගිත්වය සහ අන්තර්කරණය.
- විවිධත්වයට ගරු කිරීම මෙන්ම ආබාධ සහිත තැනැත්තන් මානව විවිධත්වයේ සහ මනුෂ්‍යත්වයේ කොටසක් ලෙස පිළිගැනීම.
- අවස්ථාවන්ගේ සමානතාව, සැබෑ සමානතාව මෙන්ම සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම් ඇතුළුව.
- ප්‍රවේශ්‍යතාව, විශ්වීය සැලසුම්කරණය, අන්තර්කරණීය ප්‍රසම්පාදන මෙන්ම බාධකවලින් තොර පරිසරයක්, තොරතුරු, සන්නිවේදනය, ප්‍රවාහනය මෙන්ම සේවාවන්.
- ස්ත්‍රී පුරුෂ සමානාත්මතාවය මෙන්ම ආබාධ සහිත කාන්තාවන්, ගැහැණු ළමුන් සහ වෙනත් ආන්තීකරණයට ලක්වූ කණ්ඩායම්වලට බලපාන අන්තර්-ඡේදනය වන වෙනස්කොට සැලකීම්වලින් ආරක්ෂා කිරීම.
- ආබාධ සහිත ළමුන්ගේ ක්‍රමයෙන් වර්ධනය වන හැකියාවන්ට ගරු කිරීම මෙන්ම ඔවුන්ගේ අනන්‍යතාවය රැක ගැනීමට ඇති අයිතියට ගරු කිරීම.
- නෛතික ධාරිතාව, සහායක තීරණ ගැනීම, පෞද්ගලිකත්වය, නිදහස, පුද්ගල ආරක්ෂාව මෙන්ම ප්‍රචණ්ඩත්වයෙන්, අපයෝජනයෙන්, නොසලකා හැරීමෙන් සහ සූරාකෑමෙන් ආරක්ෂා වීම.

- ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ සහ ඔවුන් නියෝජනය කරන සංවිධානවල තමන්ට බලපාන සියලුම තීරණ සඳහා අර්ථවත් සහභාගිත්වය.
- ප්‍රජා මූලික සහාය, ස්වාධීන ජීවන රටාව, පවුල් සහයෝගය, සුරක්ෂිතතාව තහවුරු කිරීම, වගවීම මෙන්ම යුක්තියට ප්‍රවේශ වීම.
- සාක්ෂි පාදක සැලසුම්කරණය, විනිවිදභාවය, සම්බන්ධීකරණය, තිරසාරභාවය මෙන්ම ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ සංවර්ධනය සඳහා වූ සමස්ත රජයේම වගකීම.

10.0 බහු-ක්ෂේත්‍ර ප්‍රවේශ්‍යතා කැපවීම්

ප්‍රවේශ්‍යතාව, සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, සහායක තාක්ෂණය, සංචලන සහාය, සන්නිවේදන සහාය, පුද්ගලික සහාය, සත්කාරක සහාය, යොමු කිරීමේ සහාය, ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ දත්ත, සුරක්ෂිතතාව තහවුරු කිරීම, ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවීය සංවේදීභාවය, වයස් සංවේදීභාවය, අන්තර්-ඡේදනය වීම, ළමා ආරක්ෂණය, ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්ගේ සංවිධාන සහභාගිත්වය, අන්තර්-අංශ සම්බන්ධීකරණය, මූල්‍යකරණය, බලාත්මක කිරීම සහ වගවීම මෙම ප්‍රතිපත්තිය යටතේ අනිවාර්ය බහු-ක්ෂේත්‍ර බැඳීම් වේ.

මෙම බැඳීම් ප්‍රතිපත්තිමය කුළුණු හයෙහිම මෙන්ම සැලසුම්කරණ, අයවැයකරණ, ක්‍රියාත්මක කිරීම්, අධීක්ෂණ, ඇගයීම් සහ වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලීන්හි අනුකලනය කළ යුතු අතර, සංස්කෘතික ආයතන, උරුමස්ථාන, ආගමික ස්ථාන, ක්‍රීඩා සහ විනෝද පද්ධති, විවේක පහසුකම්, ප්‍රජා අවකාශයන්, පොදු ගොඩනැඟිලි, ප්‍රවාහන පද්ධති, ඩිජිටල් පද්ධති, සන්නිවේදන පද්ධති සහ ආපදා කළමනාකරණ පද්ධති ද මීට ඇතුළත් වේ.

ආබාධ සහිත කාන්තාවන් සහ ගැහැණු ළමුන්, ළමුන්, වයස්ගත පුද්ගලයන්, මනෝ-සමාජීය, බුද්ධිමය සහ සංවර්ධන ආබාධ සහිත තැනැත්තන්, බිහිරි තැනැත්තන්, ශ්‍රවණාබාධිත තැනැත්තන්, අන්ධ තැනැත්තන්, දෘශ්‍යාබාධිත තැනැත්තන්, අවාචික තැනැත්තන්, සංචලන සහාය අවශ්‍ය තැනැත්තන්, ග්‍රාමීය හා වතුකරයේ ප්‍රජාවන් සහ අනෙකුත් ආන්තීකරණයට ලක්වූ කණ්ඩායම් කෙරෙහි විශේෂ අවධානයක් යොමු කළ යුතුය.

ආබාධිතභාවය පිළිබඳ දැනුවත්භාවය, අවඥාව අවම කිරීම, සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, ආයතනික සම්බන්ධීකරණය, ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ සැලසුම්කරණය, ප්‍රවේශ්‍යතාව බලාත්මක කිරීම, සන්නිවේදන ප්‍රවේශය, සංචලන අයිතිවාසිකම්, සංඥා භාෂා අන්තර්කරණය, වගවීම සහ ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ අර්ථවත් සහභාගිත්වය සියලු බැඳීම් දරන්නන් සඳහා ප්‍රායෝගික බැඳීම් ලෙස සැලකිය යුතු අතර ඒවා විකල්ප හෝ අතිරේක ක්‍රියාමාර්ග ලෙස නොසැලකිය යුතුය.

II වන කොටස: ප්‍රතිපත්තිමය කුළුණු

පාර්ශ්වකරුවන්ගේ උපදේශන වාර්තා මඟින් හඳුනාගෙන ඇති ප්‍රතිපත්තිමය කුළුණු පහත පරිදි වේ:

- සෞඛ්‍යය සහ යහපැවැත්ම
- අධ්‍යාපනය
- රැකියා සහ ආදායම් උත්පාදනය
- සවිබල ගැන්වීම සහ සමාජ ආරක්ෂණය
- සමාජ ඒකාබද්ධතාව
- අන්තර්කරණය සඳහා වූ සක්‍රීයකාරක

2.1 කුළුණ 1: සෞඛ්‍යය සහ යහපැවැත්ම

ප්‍රතිපත්තිමය කැපවීම

රජය සහ අදාළ බැඳීම් දරන්නන් විසින් ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ට ගුණාත්මක, ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ සෞඛ්‍ය, පුනරුත්ථාපන, උත්ථාපන (habilitation), මානසික සෞඛ්‍ය, සහායක තාක්ෂණය මෙන්ම යහපැවැත්මේ සේවාවන් සඳහා සමාන, කාලෝචිත මෙන්ම දැරිය හැකි ප්‍රවේශයක් ඇති බව සහතික කළ යුතුය. මෙම සේවාවන් ජීවිත කාලය පුරාම ලබා ගත හැකි විය යුතුය. ඒවාට වැළැක්වීමේ, ප්‍රවර්ධනය කිරීමේ, සුව කිරීමේ, පුනරුත්ථාපන සහ සහන සත්කාර (palliative care) ඇතුළත් විය යුතුය.

උපායමාර්ගික දිශානතීන්

අනු-කුළුණ 2.1.1: පූර්ව හඳුනාගැනීම, ඇගයීම සහ යොමු කිරීම

1. රජය සහ අදාළ සෞඛ්‍ය බලධාරීන් විසින් පූර්ව හඳුනාගැනීම්, පරීක්ෂණ, මැදිහත්වීම් සහ යොමු කිරීමේ සේවාවන් පුළුල් කළ යුතුය. මෙම සේවාවන් ප්‍රාථමික සෞඛ්‍ය සත්කාර, පාසල්, ප්‍රජා මූලික සේවා මෙන්ම ක්ෂේත්‍ර වැඩසටහන් හරහා පුළුල් කළ යුතුය.

2. සේවාවන් මෙන්ම හිමිකම් සමඟ සම්බන්ධ වූ, ඒකාබද්ධ වූ, විනිවිදභාවයෙන් යුත්, කාලෝචිත සහ විමධ්‍යගත කරන ලද ආබාධිතතා ඇගයීම් සහ සහතික කිරීමේ ක්‍රමවේදයක් ස්ථාපිත කළ යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.1.2: සෞඛ්‍ය, පුනරුත්ථාපන සහ උත්ථාපන සේවා

3. පුනරුත්ථාපනය, උත්ථාපනය, සහායක සෞඛ්‍ය (allied health), මනෝ-සමාජීය සහාය, මානසික සෞඛ්‍ය, පවුල් උපදේශනය මෙන්ම ප්‍රජා මූලික පුනරුත්ථාපන සේවාවන් ශක්තිමත් කළ යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.1.3: සෞඛ්‍ය ක්ෂේත්‍රය තුළ සහායක තාක්ෂණය සහ ප්‍රවේශ්‍යතාව

4. ජාතික සහායක තාක්ෂණ පද්ධතියක් සංවර්ධනය කළ යුතුය. එය ඇගයීම, නිර්දේශ කිරීම, ප්‍රසම්පාදනය, සහනාධාර, ගුණාත්මක ප්‍රමිතීන්, පරිශීලක පුහුණුව, අලුත්වැඩියාව, නඩත්තුව මෙන්ම ප්‍රතිස්ථාපනය ආවරණය කළ යුතුය.

5. ළමුන්, කාන්තාවන් සහ වයස්ගත පුද්ගලයන් සඳහා සෞඛ්‍ය සේවාවලට ඇති ප්‍රවේශය වැඩිදියුණු කළ යුතුය. මනෝ-සමාජීය ආබාධ සහිත තැනැත්තන්, බුද්ධිමය සහ සංවර්ධන ආබාධ සහිත තැනැත්තන්, ග්‍රාමීය හා වතුකරයේ ප්‍රජාවන් මෙන්ම ගැටුම්වලින් පීඩාවට පත් හෝ ප්‍රමාණවත් පහසුකම් නොමැති ප්‍රදේශවල වෙසෙන තැනැත්තන් සඳහා ද එය වැඩිදියුණු කළ යුතුය.

6. සෞඛ්‍ය කාර්ය මණ්ඩලය, සහායක සෞඛ්‍ය වෘත්තිකයන්, ප්‍රජා සේවකයන් මෙන්ම රැකබලා ගන්නන් පුහුණු කළ යුතුය. එම පුහුණුව මඟින් ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ සත්කාර, සන්නිවේදනය, යොමු කිරීම මෙන්ම සුරක්ෂිතතාව තහවුරු කිරීම ආවරණය කළ යුතුය.

7. සෞඛ්‍ය යටිතල පහසුකම්, තොරතුරු, උපකරණ, හදිසි සේවාවන් මෙන්ම සන්නිවේදන මාර්ග සියලු ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ට ප්‍රවේශ විය හැකි පරිදි සකස් කළ යුතුය.

2.2 කුළුණ 2: අධ්‍යාපනය

ප්‍රතිපත්තිමය කැපවීම

රජය සහ අදාළ අධ්‍යාපන බලධාරීන් විසින් ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සඳහා කිසිදු වෙනස්කොට සැලකීමකින් තොරව මෙන්ම අන් අය හා සමාන පදනමක් මත අන්තර්කරණීය, සමාන, ප්‍රවේශ විය හැකි, දැරිය හැකි මෙන්ම ගුණාත්මක අධ්‍යාපනයක් සහ ජීවිත කාලය පුරාම ඉගෙනුම් අවස්ථා සහතික කළ යුතුය. මෙම අයිතිවාසිකම අධ්‍යාපනයේ සෑම මට්ටමකදීම මෙන්ම සෑම ආකාරයකදීම තහවුරු කළ යුතුය. ඇතුළත් වීම, සහභාගිත්වය, ඉගෙනීම, රඳවා ගැනීම, සංක්‍රමණය, ප්‍රගතිය මෙන්ම රැකියා සහ ප්‍රජා ජීවිතයට සාර්ථකව පිවිසීම සක්‍රීය කිරීම සඳහා සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, පුද්ගලීකරණය කළ සහාය, ප්‍රවේශ්‍ය සන්නිවේදනය, සහායක තාක්ෂණය, සුදුසුකම් ලත් කාර්ය මණ්ඩලය මෙන්ම බාධකවලින් තොර ඉගෙනුම් පරිසරයන් සැපයිය යුතුය. අධ්‍යාපන පද්ධතීන් මඟින් ආබාධිතතා අයිතිවාසිකම්, විවිධත්වයට ගරු කිරීම, ගෞරවය මෙන්ම සමාජීය අන්තර්කරණය ප්‍රවර්ධනය කළ යුතුය.

උපායමාර්ගික දිශානතීන්

1. ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ අධ්‍යාපන අයිතිය කිසිදු වෙනස්කොට සැලකීමකින් තොරව මෙන්ම අන් අය හා සමාන පදනමක් මත සහතික කළ යුතුය.

2. පූර්ව ළමාවිය, ප්‍රාථමික, ද්විතීයික, වෘත්තීය, උසස්, නොවිධිමත්, අවිධිමත්, මාර්ගගත (online) සහ දුරස්ථ අධ්‍යාපනය පුරා අන්තර්කරණීය, ප්‍රවේශ විය හැකි, දැරිය හැකි මෙන්ම ගුණාත්මක අධ්‍යාපනය සහ ජීවිත කාලය පුරාම පවතින ඉගෙනුම ශක්තිමත් කළ යුතුය.

3. ඇතුළත් වීම, සහභාගිත්වය, ඉගෙනීම, රඳවා ගැනීම, සංක්‍රමණය මෙන්ම ප්‍රගතිය සඳහා පවතින භෞතික, සන්නිවේදන, ඩිජිටල්, ආයතනික, මූල්‍ය මෙන්ම ආකල්පමය බාධක හඳුනාගෙන ඒවා ඉවත් කළ යුතුය.

4. අධ්‍යාපනයේ සෑම මට්ටමකදීම සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, පුද්ගලීකරණය කළ සහාය මෙන්ම ප්‍රවේශ විය හැකි ඉගෙනුම් පරිසරයන් සැපයිය යුතුය.

5. කුඩා අවධියේ සිටම සමාජ අවඥාව අවම කිරීම මෙන්ම ගෞරවනීය ආකල්ප ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා ආබාධිතතා අයිතිවාසිකම්, ගෞරවය, විවිධත්වය මෙන්ම සමාජීය අන්තර්කරණය විෂයමාලාවලට ඇතුළත් කළ යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.2.1: අන්තර්කරණ අධ්‍යාපනය සඳහා වන සමාන අයිතිවාසිකම

රජය සහ අදාළ අධ්‍යාපන බලධාරීන් විසින් ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සඳහා සියලුම මට්ටම්වලදී අන්තර්කරණීය, සමාන, ප්‍රවේශ විය හැකි මෙන්ම ගුණාත්මක අධ්‍යාපනයක් සහ ජීවිත කාලය පුරාම ඉගෙනුම් අවස්ථා සහතික කළ යුතුය. මෙම මට්ටම්වලට පූර්ව ළමාවිය, පාසල්, වෘත්තීය, උසස්, නොවිධිමත්, අවිධිමත්, මාර්ගගත මෙන්ම දුරස්ථ අධ්‍යාපනය ඇතුළත් වේ. ඉගෙනීම, සහභාගිත්වය, රඳවා ගැනීම, සංක්‍රමණය මෙන්ම ප්‍රගතිය සඳහා සුදුසු සහාය ලබා දිය යුතුය. ගෞරවනීය ආකල්ප ප්‍රවර්ධනය කිරීම, අවඥාව අවම කිරීම මෙන්ම කුඩා අවධියේ සිටම සමාජ සංහිඳියාව ශක්තිමත් කිරීම සඳහා ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ අන්තර්ගතයන්, විවිධත්ව අධ්‍යාපනය මෙන්ම අන්තර්කරණය පිළිබඳ දැනුවත්භාවය පාසල් විෂයමාලාවලට ඇතුළත් කළ යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.2.2: ප්‍රවේශ්‍ය සන්නිවේදනය සහ ඉගෙනුම් සහාය

1. විකල්ප සන්නිවේදන පාඨමාලා හඳුන්වා දිය යුතු අතර ඒවා පුළුල් කළ යුතුය. මෙයට සංඥා භාෂාව, බ්‍රේල් මෙන්ම සහායක උපකරණ භාවිතය ඇතුළත් වේ. භාෂාමය අඛණ්ඩතාවයට ගරු කරන මෙන්ම විවිධ ප්‍රදේශ සහ ආයතන අතර පවතින සම්මත නොවන සංඥා භාවිතය අවම කරන විෂයමාලා, උපදෙස් මාර්ගෝපදේශ, ගුණාත්මකභාවය සහතික කිරීමේ යාන්ත්‍රණ, ඉගෙනුම් ප්‍රතිඵල මෙන්ම ගුරු ධාරිතා සංවර්ධනය හරහා සංඥා භාෂා අධ්‍යාපනය ජාතික මට්ටමින් විධිමත් ලෙස ව්‍යුහගත කර ප්‍රමිතිකරණය කළ යුතුය.

2. විශේෂ පාසල් අධ්‍යාපනය සඳහා සංක්‍රමණ සැලසුම් සකස් කළ යුතුය. නිවාස මඟින් සැපයෙන අධ්‍යාපනය, සංචාරක ගුරුවරුන් (itinerant teachers) මෙන්ම ආධාර ලබන විශේෂ පාසල් ශක්තිමත් කළ යුතුය.

3. ආබාධිතභාවය අනුව අධ්‍යාපන සැලසුම් සකස් කළ යුතුය. අධ්‍යාපන, සෞඛ්‍ය මෙන්ම රැකවරණ සැලසුම්කරණය හරහා සෞඛ්‍ය සහ අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍ර සම්බන්ධ කිරීම මඟින් මෙය සිදු කළ යුතුය.

4. පාසල් අධ්‍යාපනය, විභාග, වෘත්තීය අධ්‍යාපනය මෙන්ම උසස් අධ්‍යාපනය පුරා සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, වෘත්තීය සහාය සේවාවන්, සහායක තාක්ෂණය, අනුවර්තනය කරන ලද ඉගැන්වීම්, ප්‍රවේශ විය හැකි ඉගෙනුම් ද්‍රව්‍ය මෙන්ම අන්තර්කරණීය ඇගයීම් යාන්ත්‍රණයන් සැපයිය යුතුය. පහසුකම් සැලැස්වීම් ඉල්ලා සිටීම, ඇගයීම, අනුමත කිරීම මෙන්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්‍රියා පටිපාටි කාලෝචිත, විනිවිදභාවයෙන් යුත් මෙන්ම අයිතිවාසිකම් පාදක කරගත් ඒවා විය යුතු අතර, අන්තර්කරණ අධ්‍යාපන ප්‍රමිතීන්ට අනුකූල බව සහතික කිරීම සඳහා සියලුම අදාළ නීති, රෙගුලාසි, අතුරු ව්‍යවස්ථා, චක්‍රලේඛ, විභාග ක්‍රියා පටිපාටි, ආයතනික ප්‍රතිපත්ති මෙන්ම පරිපාලන මාර්ගෝපදේශ සමාලෝචනය කළ යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.2.3: ධාරිතා සංවර්ධනය සහ අධ්‍යාපන සහාය සේවා

1. දෙමාපියන්, සහෝදර සහෝදරියන්, භාරකරුවන්, පූර්ව ළමාවිය ගුරුවරුන්, පාසල් ගුරුවරුන්, විශ්වවිද්‍යාල කථිකාචාර්යවරුන්, උපදේශකයන්, නේවාසික ආයතන පරිපාලකයන් මෙන්ම අධ්‍යාපනයට සම්බන්ධ සියලුම පාර්ශ්වකරුවන් පුහුණු කළ යුතු අතර ඔවුන්ට සහාය ලබා දිය යුතුය.

2. ගුරු පුහුණු විෂයමාලා, ගුරු වෘත්තීය නිපුණතා රාමු, ඒකාබද්ධ අධ්‍යාපන දැනුම මෙන්ම පාසල්වල සංඥා භාෂාව පුහුණු වූ ගුරුවරුන් සංඛ්‍යාව පුළුල් කළ යුතුය. ආබාධිතතා අධ්‍යයනය, ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ සංවර්ධනය, අන්තර්කරණ අධ්‍යාපනය, පුනරුත්ථාපනය, ප්‍රවේශ්‍යතාව මෙන්ම අදාළ ක්ෂේත්‍ර සම්බන්ධයෙන් උපායමාර්ගික අධ්‍යයන පාඨමාලා, පර්යේෂණ මුලපිරීම් මෙන්ම වෘත්තීය පුහුණු හඳුන්වා දීමට විශ්වවිද්‍යාල දිරිමත් කළ යුතුය.

3. අධ්‍යාපනික සහාය සේවා සපයන්නන් ශක්තිමත් කළ යුතුය. මෙයට ගුරු සහායකයන්, සංඥා භාෂා පරිවර්තකයන්, පන්තිකාමර සහායක කාර්ය මණ්ඩලය, උපදේශකයන් මෙන්ම චිකිත්සකයන් (therapists) ඇතුළත් වේ.

4. ප්‍රවේශ විය හැකි පාසල් යටිතල පහසුකම්, ප්‍රවාහනය, සනීපාරක්ෂාව, ඩිජිටල් වේදිකා, ඉගෙනුම් ද්‍රව්‍ය මෙන්ම ශිෂ්‍ය සහාය සේවාවන් සහතික කළ යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.2.4: වෘත්තීය අධ්‍යාපනය සහ රැකියා සඳහා සංක්‍රාන්තිය වීම

1. වෘත්තීය අධ්‍යාපනය මෙන්ම අධ්‍යාපනයේ සිට රැකියාව දක්වා සංක්‍රාන්තිය ශක්තිමත් කළ යුතුය. වෘත්තීය මාර්ගෝපදේශනය, රැකියා ස්ථානගත කිරීම්, ආධුනිකත්ව පුහුණු මෙන්ම රැකියා පුහුණුකරුවන් (job coaching) හරහා මෙය සිදු කළ යුතුය.

2.3 කුළුණ 3: රැකියා සහ ආදායම් උත්පාදනය

ප්‍රතිපත්තිමය කැපවීම

රජය, සේවා යෝජකයන් මෙන්ම අදාළ ආයතන විසින් ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ට ගෞරවනීය රැකියා මෙන්ම සාධාරණ සේවා නියුක්තිය සඳහා ඇති අයිතිය ප්‍රවර්ධනය කිරීම, ආරක්ෂා කිරීම මෙන්ම පහසුකම් සැලසීම කළ යුතුය. ඔවුන්ගේ ජීවනෝපාය සංවර්ධනය, ව්‍යවසායකත්වය, ස්වයං රැකියා, වෘත්තීය කුසලතා සංවර්ධනය, මූල්‍ය ප්‍රවේශය මෙන්ම තිරසාර ආදායම් උත්පාදනය ද ප්‍රවර්ධනය කළ යුතුය. මෙය අන් අය හා සමාන පදනමක් මත සිදු කළ යුතු අතර, ආබාධ සහිත තරුණ තරුණියන්ට ඔවුන්ගේ දක්ෂතා, නායකත්වය, ව්‍යවසායකත්වය, නිර්මාණශීලිත්වය, සිවිල් සහභාගිත්වය මෙන්ම තරුණ ජීවිතයට සහභාගි වීම සංවර්ධනය කිරීමට සමාන අවස්ථා නිර්මාණය කරන ක්‍රියාමාර්ග ද ඊට ඇතුළත් විය යුතුය.

උපායමාර්ගික දිශානතීන්

අනු-කුළුණ 2.3.1: සමාන රැකියා කිරීමේ අයිතිවාසිකම සහ රැකියා ප්‍රමිතීන්

1. ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ රැකියා කිරීමේ අයිතිය අන් අය හා සමාන මෙන්ම සාධාරණ පදනමක් මත පිළිගත යුතුය, ආරක්ෂා කළ යුතුය මෙන්ම ප්‍රවර්ධනය කළ යුතුය.

2. රාජ්‍ය මෙන්ම පෞද්ගලික අංශවල ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සඳහා වන 3% ක රැකියා කෝටාව ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය, අධීක්ෂණය කළ යුතුය මෙන්ම වාරික වශයෙන් සමාලෝචනය කළ යුතුය.

3. රැකියා ප්‍රවේශය සඳහා වන සංක්‍රාන්ති මධ්‍යස්ථාන මෙන්ම වෘත්තීය සහාය සේවාවන් පවත්වාගෙන යා යුතු අතර ඒවා ශක්තිමත් කළ යුතුය.

4. ප්‍රවේශ විය හැකි, ආරක්ෂිත මෙන්ම සෞඛ්‍ය සම්පන්න සේවා කොන්දේසි සහතික කළ යුතුය. සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම් සඳහා වන අවම ප්‍රමිතීන් ද සහතික කළ යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.3.2: රැකියා ප්‍රවේශය, ස්ථානගත කිරීම සහ රඳවා ගැනීම

1. කම්කරු අයිතිවාසිකම්, වෘත්තීය සමිති අයිතිවාසිකම්, ස්ථානගත කිරීමේ සේවාවන්, තාක්ෂණික මෙන්ම වෘත්තීය මාර්ගෝපදේශන සහ සේවා ස්ථානයේ රැඳී සිටීම සහතික කළ යුතුය.

2. ප්‍රවේශ විය හැකි පුහුණු, අයදුම්පත් මෙන්ම බඳවා ගැනීමේ ක්‍රියාවලීන් හරහා විදේශ රැකියා සඳහා වන සාධාරණ ප්‍රවේශය වැඩි දියුණු කළ යුතුය.

3. සේවා යෝජකයන් දිරිගැන්වීමේ වැඩසටහන් මෙන්ම අන්තර්කරණීය බඳවා ගැනීමේ භාවිතයන් සංවර්ධනය කර ප්‍රවර්ධනය කළ යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.3.3: ව්‍යවසායකත්වය, ජීවනෝපායන් සහ මූල්‍ය ප්‍රවේශය

1. ව්‍යවසායකත්ව, නවෝත්පාදන, ස්වයං රැකියා මෙන්ම ආදායම් උත්පාදන වැඩසටහන් ස්ථාපනය කර ශක්තිමත් කළ යුතුය. ස්වයං රැකියාවල නියුතු පුද්ගලයන් සඳහා පවුල් සහයෝගය මෙන්ම ග්‍රාමීය, වතු මෙන්ම බෝග වගාකරන ප්‍රජාවන්හි වෙසෙන ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සඳහා ඉලක්කගත අන්තර්කරණීය ජීවනෝපාය මාර්ග ද මීට ඇතුළත් විය යුතුය.

2. ණය පහසුකම්, මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ, මූල්‍ය සාක්ෂරතාව, රක්ෂණ, විශ්‍රාම වැටුප් ක්‍රම සඳහා සහභාගි වීම, සැපයුම් දාම සම්බන්ධීකරණය මෙන්ම රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වයන් සඳහා ප්‍රවේශය සහතික කළ යුතුය. ස්වාධීන ජීවන රටාවක්, ව්‍යවසායකත්වයක්, ආදායම් උත්පාදනයක් මෙන්ම දරිද්‍රතාවය අවම කිරීමක් සඳහා සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, ප්‍රවේශ විය හැකි ක්‍රියා පටිපාටි මෙන්ම ඉලක්කගත සහාය හරහා මෙය සිදු කළ යුතුය.

3. විවෘත ශ්‍රම වෙළෙඳපොළ තුළ පළපුරුද්ද ලබා ගැනීමට ඇති අවස්ථා ප්‍රවර්ධනය කළ යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.3.4: සහායක රැකියා සහ අන්තර්කරණ ශ්‍රම වෙළෙඳපොළ පද්ධති

1. සහායක රැකියා සේවාවන්, ආධුනිකත්ව පුහුණු, සීමාවාසික පුහුණු මෙන්ම රැකියා ගැලපීමේ යාන්ත්‍රණ ස්ථාපිත කර පුළුල් කළ යුතුය.

2. සුදුසු රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්ව ආකෘතියක් හරහා ජාතික ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ රැකියා සහාය මධ්‍යස්ථානයක් සංවර්ධනය කළ යුතුය.

3. අන්තර්කරණීය සේවා යෝජකයන් ඇගයීමට ලක් කර සහාය දිය යුතුය. ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ මානව සම්පත් භාවිතයන් ශක්තිමත් කළ යුතුය.

2.4 කුළුණ 4: සවිබල ගැන්වීම සහ සමාජ ආරක්ෂණය

ප්‍රතිපත්තිමය කැපවීම

රජය මෙන්ම අදාළ ආයතන විසින් ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සහ ඔවුන්ගේ පවුල් සඳහා සවිබල ගැන්වීම, ස්වාධීන ජීවන රටාව, සමාජ සුභසාධනය, සුරක්ෂිතතාව, ආරක්ෂාව, නෛතික පිළිගැනීම, මූල්‍ය අන්තර්කරණය, පවුල් සහයෝගය මෙන්ම ප්‍රජා මූලික සහායක පද්ධතීන් ශක්තිමත් කළ යුතුය. සමාජ ආරක්ෂණය හුදු ආදායම් ආධාරකයක් ලෙස පමණක් නොව, ගෞරවය, ස්වාධිපත්‍යය, දරිද්‍රතාවය අවම කිරීම, ආබාධිතභාවයට අදාළ පිරිවැය පිළිගැනීම, සමාජ සහභාගිත්වය මෙන්ම අන්තර්කරණය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා වූ අයිතිවාසිකම් පාදක කරගත් යාන්ත්‍රණයක් ලෙස සැලකිය යුතුය.

වැඩි අවදානමකට, ආන්තීකරණයට, පරායත්තභාවයට හෝ බහුවිධ අවාසිවලට මුහුණ දෙන පුද්ගලයන් කෙරෙහි විශේෂ අවධානයක් යොමු කළ යුතුය. මෙයට ආබාධ සහිත ළමුන්, ආබාධ සහිත වයස්ගත පුද්ගලයන්, මනෝ-සමාජීය සහ ස්නායු-විවිධත්ව ආබාධ සහිත තැනැත්තන්, යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් ආබාධ සහිත තැනැත්තන්, ඉහළ මට්ටමේ සහායක් අවශ්‍ය තැනැත්තන් මෙන්ම නොසලකා හැරීම, සූරාකෑම, ප්‍රචණ්ඩත්වය, පහත් කොට සැලකීම හෝ දේපළ අහිමි වීමේ අවදානමට ලක්ව සිටින තැනැත්තන් ඇතුළත් වේ.

උපායමාර්ගික දිශානතීන්

අනු-කුළුණ 2.4.1: ප්‍රමාණවත් ජීවන මට්ටමක් සහ සමාජ ආරක්ෂණය

1. කිසිදු වෙනස්කොට සැලකීමකින් තොරව ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සඳහා ප්‍රමාණවත් ජීවන මට්ටමක් මෙන්ම සමාජ ආරක්ෂණයක් ප්‍රවර්ධනය කළ යුතුය. ආබාධිත දීමනා, සමාජ සුභසාධන පහසුකම්, ප්‍රතිලාභ මෙන්ම ඉලක්කගත සහායක ක්‍රියාමාර්ග මඟින් දරිද්‍රතාවය අවම කිරීම, ආබාධිතභාවය ආශ්‍රිත පිරිවැය පියවීම, සමාජ-ආර්ථික අවදානම් අවම කිරීම මෙන්ම ගෞරවය, ස්වාධිපත්‍යය සහ සමාජ සහභාගිත්වය සහතික කිරීම කළ යුතුය.

2. පුහුණු රැකබලා ගන්නන්, ප්‍රවේශ විය හැකි පහසුකම්, සහායක උපකරණ, පුනරුත්ථාපන සහාය, සෞඛ්‍ය හා සමාජ සත්කාර සම්බන්ධීකරණය, රක්ෂණ, විශ්‍රාම වැටුප් ආශ්‍රිත සහාය මෙන්ම ගෞරවය, ආරක්ෂාව මෙන්ම අන්තර්කරණය ප්‍රවර්ධනය කරන සමාජ ආරක්ෂණ ක්‍රියාමාර්ග ඇතුළුව ස්වාධීන ක්‍රියාකාරීත්වය, ස්වාධීන ජීවන රටාව මෙන්ම පවුල, ප්‍රජා මූලික, නිවාස මඟින් සැපයෙන මෙන්ම අවශ්‍ය අවස්ථාවලදී සුදුසු ආයතනික සහායක සේවාවන් සඳහා ප්‍රවේශය සහතික කළ යුතුය.

3. ආබාධ සහිත තැනැත්තන්, පවුල්, දෙමාපියන්, භාරකරුවන්, රැකබලා ගන්නන් මෙන්ම ඔවුන් නියෝජනය කරන සංවිධාන සවිබල ගැන්වීම ශක්තිමත් කළ යුතුය.

4. නොසලකා හැරීම, වෙනස්කොට සැලකීම, ප්‍රචණ්ඩත්වය, පහත් කොට සැලකීම, සූරාකෑම, අපයෝජනය, අනාරක්ෂිත සත්කාර භාවිතයන්, අනවශ්‍ය බලපෑම් මෙන්ම දේපළ අහිමි වීම ඇතුළු හානිකර තත්ත්වයන්ගෙන් ආරක්ෂා වීමට රැකවරණ විධිවිධාන සැලසිය යුතුය. මේවා පවුල, සත්කාර, භාරකාරීත්වය, ආයතනික, ප්‍රජා, අධ්‍යාපන, සෞඛ්‍ය, සමාජ ආරක්ෂණ හෝ සේවා සැපයීමේ පරිසරයන් තුළ පැනනැඟිය හැකි අතර, ආබාධ සහිත ළමුන් සඳහා ද සමාන ලෙස අදාළ විය යුතුය. ඒ සඳහා ආබාධිතතා-විශේෂිත සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම් මෙන්ම සම්බන්ධීකරණය කරන ලද ළමා සුරැකුම් ප්‍රතිචාරයන් තිබිය යුතුය.

5. ආබාධිතතා අන්තර්කරණය රජයේ ආයතනවල ප්‍රතිපත්ති, වැඩසටහන් මෙන්ම ක්‍රියාකාරී සැලසුම්වලට අනුකලනය කළ යුතුය.

6. ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ ජාලයන් මෙන්ම ඔවුන් නියෝජනය කරන සංවිධාන ශක්තිමත් කළ යුතුය.

7. ග්‍රාමීය, වතු මෙන්ම බෝග වගාකරන ප්‍රජාවන්, අඩු ආදායම්ලාභී පසුබිම් මෙන්ම වෙනත් ප්‍රමාණවත් පහසුකම් නොමැති ප්‍රදේශවල වෙසෙන ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සහ පවුල් සඳහා ඉලක්කගත ක්ෂේත්‍ර සේවා, ප්‍රතිලාභීන් දැනුවත් කිරීම මෙන්ම වෙනස් කළ සහායක ක්‍රමවේද හරහා සමාජ සුභසාධන පහසුකම්, ආබාධිත ප්‍රතිලාභ, ආබාධිත දීමනා, ප්‍රජා මූලික සහාය, රක්ෂණ මෙන්ම වෙනත් සමාජ ආරක්ෂණ ක්‍රමවේද සඳහා ප්‍රවේශය සහතික කළ යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.4.2: සමාජ සුභසාධනය, ප්‍රතිලාභ සහ ප්‍රවේශ විය හැකි ගෙවීම් පද්ධති

1. ආබාධිතභාවයට අදාළ ප්‍රතිලාභ සඳහා වන අයදුම්පත්, ආබාධිතතා ඇගයීම්, වෛද්‍ය සහතික කිරීම්, සුදුසුකම් සනාථ කිරීම්, අලුත් කිරීම් මෙන්ම ගෙවීම් ක්‍රියා පටිපාටි විධිමත් කළ යුතුය, සරල කළ යුතුය, සුදුසු පරිදි විමධ්‍යගත කළ යුතුය මෙන්ම ප්‍රවේශ විය හැකි පරිදි සැකසිය යුතුය. අනවශ්‍ය පරිපාලන බරක් අවම කිරීම සඳහා ස්ථාවර, දිගුකාලීන හෝ ජීවිත කාලය පුරාම පවතින ආබාධිතභාවයන් සඳහා විකල්ප මෙන්ම වාරික සහතික කිරීමේ ප්‍රවේශයන් පිළිගත යුතුය.

2. සෞඛ්‍ය සේවා, සමාජ සුභසාධන බලධාරීන්, ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල, පළාත් පාලන ආයතන මෙන්ම අනෙකුත් අදාළ ආයතන අතර හවුල් දත්ත පද්ධති, අන්තර්-ආයතනික සම්බන්ධීකරණය, ඒකාබද්ධ සන්නිවේදන මාර්ග, ක්ෂේත්‍ර සේවා, ප්‍රතිලාභීන් දැනුවත් කිරීම, විනිවිදභාවයෙන් යුත් සුදුසුකම් නිර්ණායක, නම්‍යශීලී පරිපාලන කාලරාමු, තොරතුරු හුවමාරුව මෙන්ම දුක්ගැනවිලි විසඳීමේ යාන්ත්‍රණ ශක්තිමත් කළ යුතුය.

3. ගෙවීම් පද්ධතිවලදී ප්‍රතිලාභියාගේ තේරීමට ප්‍රමුඛතාව දිය යුතුය. බැංකු මඟින් කෙරෙන ගෙවීම්, ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල මට්ටමින් සමාජ ආරක්ෂණ නිලධාරීන් හරහා කෙරෙන ඍජු ගෙවීම් හෝ වෙනත් ප්‍රවේශ විය හැකි යාන්ත්‍රණ ඇතුළුව, ආබාධිත දීමනා මෙන්ම සමාජ ආරක්ෂණ ආධාර ලබා ගැනීම සඳහා වඩාත්ම සුදුසු මෙන්ම ප්‍රවේශ විය හැකි ක්‍රමය තෝරා ගැනීමට ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ට අවස්ථාව තිබිය යුතුය.

4. භෞතික ප්‍රවේශය, ප්‍රවේශ විය හැකි කවුන්ටර, සහායක සේවාවන්, සන්නිවේදන සහාය, සාධාරණ ක්‍රියා පටිපාටික පහසුකම් සැලැස්වීම්, ප්‍රවේශ විය හැකි ඩිජිටල් අතුරු මුහුණත් මෙන්ම බැංකු පදනම් කරගත් ගෙවීම් හේතුවෙන් විකල්ප ගෙවීම් ක්‍රම අවශ්‍ය වන ප්‍රතිලාභීන් අපහසුතාවට පත් නොවන බව සහතික කරන සුරක්ෂිතතාවන් හරහා බැංකු, ස්වයංක්‍රීය ටෙලර් යන්ත්‍ර (ATMs) මෙන්ම ඩිජිටල් මූල්‍ය සේවාවල ප්‍රවේශ්‍යතාව ප්‍රගතිශීලී ලෙස වැඩිදියුණු කළ යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.4.3: ආරක්ෂාව, දේපළ අයිතිවාසිකම් සහ සුරක්ෂිතතාවන්

1. ආයතනගත කර ඇති පුද්ගලයන්, අනාථ දරුවන් මෙන්ම පරිවාස භාරයේ සිටින ළමුන් ආරක්ෂා කළ යුතුය. පාරම්පරික දේපළ මෙන්ම පුද්ගලික වත්කම් සම්බන්ධයෙන් ආරක්ෂාව සැපයීම ද මීට ඇතුළත් වේ.

2. භාරකාරීත්වය, සහායක තීරණ ගැනීම, දේපළ පැවරීම මෙන්ම බෙදා හැරීම, භාරකරුවන් නොමැති ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ දේපළ අයිතිවාසිකම් තහවුරු කිරීම මෙන්ම අවභාවිතයෙන්, අහිමි කිරීමෙන් හෝ සූරාකෑමෙන් ආරක්ෂා කිරීම සඳහා නෛතික යාන්ත්‍රණ සහතික කළ යුතුය. නෛතික මෙන්ම පරිපාලනමය ප්‍රතිසංස්කරණ මඟින් ස්වාධිපත්‍යය, ගෞරවය, නෛතික ධාරිතාව, කැමැත්ත මෙන්ම පූර්ව කැමැත්ත ප්‍රකාශ කිරීම් (advanced directives) සහ ආරක්ෂිත අධීක්ෂණ යාන්ත්‍රණ පිළිබඳව සොයා බැලිය යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.4.4: ඒකාබද්ධ සිදුවීම් කළමනාකරණය සහ යොමු කිරීම

1. ඒකාබද්ධ සිදුවීම් කළමනාකරණය මෙන්ම යොමු කිරීමේ පද්ධති සංවර්ධනය කළ යුතුය. මෙම පද්ධති මඟින් සමාජ ආරක්ෂණය පුනරුත්ථාපන, අධ්‍යාපන, රැකියා, ළමා ආරක්ෂණ, වැඩිහිටි

සත්කාර, චින්දිතයන්ට සහාය වීම, මනෝ-සමාජීය සහාය, ස්නායු-විවිධත්ව සහාය මෙන්ම ප්‍රජා සහායක සේවාවන් සමඟ සම්බන්ධ කළ යුතුය.

2.5 කුළුණ 5: සමාජ ඒකාබද්ධතාව

ප්‍රතිපත්තිමය කැපවීම

රජය මෙන්ම අදාළ රාජ්‍ය, පෞද්ගලික මෙන්ම ප්‍රජා පාර්ශ්වයන් විසින් කිසිදු වෙනස්කොට සැලකීමකින් තොරව පවුල, ප්‍රජාව, සංස්කෘතික, ආගමික, විනෝදාත්මක, ක්‍රීඩා, සිවිල්, දේශපාලන මෙන්ම පොදු ජීවිතය සඳහා ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ පූර්ණ, ඵලදායී මෙන්ම අර්ථවත් සහභාගිත්වය ප්‍රවර්ධනය කළ යුතු අතර ඊට පහසුකම් සැලසිය යුතුය. මෙම කුළුණ මඟින් සමාජ සහභාගිත්වය, අයිතිකරුවකු බව දැනීම, පිළිගැනීම මෙන්ම අන්තර්කරණය පිළිබඳව අවධානය යොමු කරන අතර, සංස්කෘතික ද්‍රව්‍ය, සංස්කෘතික ක්‍රියාකාරකම්, සංස්කෘතික ආයතන, උරුමස්ථාන, ආගමික ස්ථාන, විවේක අවකාශයන්, ප්‍රජා විනෝදාස්වාදය, වෙරළ තීරයන්, උද්‍යාන, සිනමාශාලා, ක්‍රීඩා ස්ථාන මෙන්ම තරුණ අවකාශයන් සඳහා ඇති සමාන ප්‍රවේශය ද මීට ඇතුළත් වේ. ආබාධ සහිත තරුණ තරුණියන්ට තරුණයන් ලෙස තමන්ගේ අනන්‍යතාවය රැක ගැනීමට මෙන්ම ප්‍රකාශ කිරීමට ඇති අයිතිය මෙන්ම තරුණ ජීවිතය, නායකත්වය, විනෝදාස්වාදය, සංස්කෘතිය, ක්‍රීඩා, සිවිල් සහභාගිත්වය මෙන්ම ප්‍රජා ජීවිතය සඳහා අන් අය හා සමාන පදනමක් මත සහභාගි වීමට ඇති අයිතිය ද මෙමඟින් පිළිගනු ලබයි. බහු-ක්ෂේත්‍ර පද්ධති මෙන්ම සහායක ක්‍රියාමාර්ග 6 වන කුළුණ: අන්තර්කරණය සඳහා වූ සක්‍රීයකාරක යටතේ සපයනු ලැබේ.

උපායමාර්ගික දිශානතීන්

අනු-කුළුණ 2.5.1: ප්‍රජා අන්තර්කරණය සහ පොදු සහභාගිත්වය

1. ප්‍රජා අන්තර්කරණය, සමාජ පිළිගැනීම මෙන්ම පවුල මෙන්ම ප්‍රජා ජීවිතය තුළ සමාන සහභාගිත්වය ප්‍රවර්ධනය කළ යුතුය. ප්‍රජා මූලික අන්තර්කරණීය සහායක පරිසර පද්ධති, සම වයස් සහයෝගය, ප්‍රජා මූලික පුනරුත්ථාපනය, ප්‍රජා මූලික අන්තර්කරණ සංවර්ධනය, පුහුණු ප්‍රජා ස්වේච්ඡා සේවකයන් මෙන්ම මනෝ-සමාජීය, ස්නායු-විවිධත්ව මෙන්ම වෙනත් ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සඳහා වූ සහායක කණ්ඩායම් හරහා මෙය සිදු කළ යුතුය.

2. පොදු, සිවිල් මෙන්ම දේශපාලන ජීවිතය සඳහා අර්ථවත් සහභාගිත්වය සහතික කළ යුතුය. මෙයට ප්‍රවේශ විය හැකි මැතිවරණ ක්‍රියාවලීන්, ප්‍රවේශ විය හැකි මෙන්ම බහුභාෂා ආකෘතිවලින් යුත් ඡන්දදායකයන් දැනුවත් කිරීම්, ප්‍රවේශ විය හැකි ඡන්ද මධ්‍යස්ථාන යටිතල පහසුකම්, සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, ස්වාධීන ඡන්දය ප්‍රකාශ කිරීම, දේශපාලන සාක්ෂරතාව මෙන්ම තීරණ ගැනීමේ අවකාශයන්හි නියෝජනය ඇතුළත් විය යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.5.2: සංස්කෘතික, ආගමික, විනෝදාත්මක සහ භාෂාමය සහභාගිත්වය

1. ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ට සංස්කෘතික ද්‍රව්‍ය, සංස්කෘතික ක්‍රියාකාරකම්, සංස්කෘතික ස්ථාන මෙන්ම පොදු විනෝදාස්වාදය සඳහා සමාන පදනමක් මත ප්‍රවේශ වීමට ඇති අයිතියට අනුකූලව

ප්‍රාදේශීය, දිස්ත්‍රික්, පළාත්, ජාතික මෙන්ම ජාත්‍යන්තර මට්ටමින් සංස්කෘතික ජීවිතය, ආගමික ජීවිතය, විනෝදාස්වාදය, විවේකය මෙන්ම ක්‍රීඩා සඳහා සහභාගි වීම ප්‍රවර්ධනය කළ යුතුය.

2. ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ සංස්කෘතික මෙන්ම භාෂාමය අනන්‍යතාවය පිළිගත යුතු අතර එය ප්‍රවර්ධනය කළ යුතුය. මෙයට සංඥා භාෂාව, බ්‍රේල් මෙන්ම ප්‍රවේශ්‍ය සන්නිවේදනය ඇතුළත් වේ.

3. ප්‍රවේශ විය හැකි තොරතුරු, සන්නිවේදන සහාය, සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, අන්තර්කරණීය සේවා ක්‍රියා පටිපාටි මෙන්ම ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්ගේ සංවිධාන සහභාගිත්වය හරහා සමිති, සංගම්, පොදු සංසද, ජාතික උත්සව, ප්‍රජා සංවිධාන, ආගමික හා සංස්කෘතික ආයතන, සංචාරක ආශ්‍රිත ක්‍රියාකාරකම් මෙන්ම ජාත්‍යන්තර කටයුතු සඳහා සහභාගි වීම ශක්තිමත් කළ යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.5.3: දැනුවත්භාවය, ප්‍රජා අන්තර්කරණය සහ ප්‍රවේශ විය හැකි ස්ථාන

1. දැනුවත්භාවය, සංවේදීකරණය මෙන්ම ප්‍රජා අධ්‍යාපනය ප්‍රවර්ධනය කළ යුතුය. එමඟින් සමාජ අවඥාව අවම කිරීම මෙන්ම අන්තර්කරණීය ආකල්ප ගොඩනැඟීම සිදු කළ යුතුය.

2. ස්මාරක, කෞතුකාගාර, සිනමාශාලා, පුස්තකාල, සංචාරක සේවා, ආගමික ස්ථාන, උද්‍යාන, වෙරළ තීරයන්, සිනමාශාලා මෙන්ම ක්‍රීඩා ස්ථාන ඇතුළු සංස්කෘතික, ආගමික මෙන්ම ප්‍රජා අවකාශයන් සඳහා ප්‍රවේශ්‍යතාව පිළිබඳ ප්‍රමිතීන් සහ ප්‍රායෝගික අන්තර්කරණ මාර්ගෝපදේශ අදාළ කළ යුතුය.

මෙම ක්‍රියාමාර්ගවලට පඩිපෙළ රහිත ප්‍රවේශයන් (step-free access), ප්‍රවේශ විය හැකි වැසිකිළි, අසුන් පැනවීම්, පුවරු, මඟ සලකුණු (way-finding), ප්‍රවේශපත්‍ර නිකුත් කිරීම් මෙන්ම නරඹන්නන් සඳහා වන තොරතුරු; අවශ්‍ය අවස්ථාවලදී උපශීර්ෂ, සංඥා භාෂා පරිවර්තනය, ශ්‍රව්‍ය විස්තර කිරීම් (audio description) සහ ප්‍රවේශ විය හැකි මුද්‍රිත මෙන්ම ඩිජිටල් ආකෘති; ප්‍රවේශ විය හැකි කවුන්ටර මෙන්ම පෝලිම් ක්‍රමවේද; සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීමේ ක්‍රියා පටිපාටි; කාර්ය මණ්ඩලය මෙන්ම ආගමික නායකයන් සඳහා වන පුහුණු; මෙන්ම සමාජ අවඥාව අවම කිරීම, හානිකර අගතීන් පිටුදැකීම මෙන්ම ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ ගෞරවය, ස්වාධිපත්‍යය සහ දායකත්වයට ගරු කිරීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා වන අඛණ්ඩ දැනුවත් කිරීම්, අධ්‍යාපනය මෙන්ම ආකල්පමය වෙනස් කිරීමේ මුලපිරීම් ඇතුළත් විය යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.5.4: අන්තර්කරණ ක්‍රීඩා, විනෝදාස්වාදය සහ ආපදා අවදානම් අවම කිරීම

1. ආබාධිත ක්‍රීඩා (Para sport) මෙන්ම අන්තර්කරණීය විනෝදාස්වාදය විමධ්‍යගත කළ යුතු අතර ඒ සඳහා සම්පත් සැපයිය යුතුය. මෙයට අඛණ්ඩ ප්‍රජා සහ පාසල් මට්ටමේ දක්ෂතා හඳුනා ගැනීම, පළාත් මෙන්ම දිස්ත්‍රික් මට්ටමේ පුහුණු මාවත්, ප්‍රවේශ විය හැකි උද්‍යාන, ක්‍රීඩා පිටි, වෙරළ තීරයන්, ප්‍රජා මධ්‍යස්ථාන, තරුණ අවකාශයන්, ව්‍යායාම මධ්‍යස්ථාන මෙන්ම ක්‍රීඩා පහසුකම්, සුදුසුකම් ලත් පුහුණුකරුවන්, ආරක්ෂිත ක්‍රීඩා ක්‍රියාමාර්ග, අනුවර්තනය කරන ලද උපකරණ, ප්‍රවාහන සහාය, ප්‍රවේශ විය හැකි ඇඳුම් මාරු කරන කාමර මෙන්ම වැසිකිළි පහසුකම්, පෝෂණය මෙන්ම ක්‍රීඩක සුභසාධන සහාය, උපදේශකත්වය මෙන්ම ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ට, විශේෂයෙන්ම ජාතික සංචිතයෙන් පරිබාහිරව සිටින තරුණ තරුණියන්ට මෙන්ම ක්‍රීඩකයන්ට ගෞරවයෙන්, විශ්වාසයෙන් මෙන්ම ස්වාධීනව සහභාගි වීමට හැකි වන පරිදි සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීමේ පද්ධති ඇතුළත් විය යුතුය.

2. ක්‍රීඩා බලධාරීන්, පැරාලිම්පික් කමිටුව, අධ්‍යාපන මෙන්ම සෞඛ්‍ය ක්ෂේත්‍ර, පළාත් මෙන්ම ප්‍රාදේශීය බලධාරීන්, ප්‍රජා සංවිධාන මෙන්ම ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්ගේ සංවිධාන අතර පවතින හවුල්කාරිත්වයන් හරහා පුහුණු කිරීම්, උපකරණ, ප්‍රජා සහභාගිත්ව මාවත්, විවේකය සඳහා වන ක්‍රීඩා, පුනරුත්ථාපනය සඳහා වන ක්‍රීඩා, අන්තර්කරණීය ක්‍රීඩා සමාජ, තරඟ සඳහා යොමු කිරීම් මෙන්ම ජාතික මෙන්ම ජාත්‍යන්තර මට්ටමේ නියෝජනය සඳහා සහාය විය යුතුය.

3. ආපදා කළමනාකරණ චක්‍රයන් තුළ ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්ගේ සංවිධානවල සහභාගිත්වය ජාතික, පළාත්, දිස්ත්‍රික්, ප්‍රාදේශීය මෙන්ම ප්‍රජා මට්ටමින් විධිමත් කළ යුතුය. ප්‍රවේශ විය හැකි පූර්ව අනතුරු ඇඟවීම්, අවදානම් සන්නිවේදනය, ඉවත් කිරීම්, ප්‍රවාහනය, තාවකාලික නවාතැන්, සහන බෙදා හැරීම, ලියාපදිංචි කිරීම, ආරක්ෂාව සැලසීම, නැවත යථා තත්ත්වයට පත් කිරීම මෙන්ම අත්‍යවශ්‍ය සහායක සේවාවන් අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාම සහතික කළ යුතුය. මෙයට බහුවිධ අනතුරු ඇඟවීමේ ක්‍රම (multi-channel alerts), සංඥා භාෂා පරිවර්තනය, උපශීර්ෂ, දෘශ්‍ය පුවරු, පහසුවෙන් තේරුම් ගත හැකි ආකෘති, ප්‍රවේශ විය හැකි නවාතැන් පහසුකම්, ලිංගික හා ස්ත්‍රී පුරුෂ සමාජභාවය පදනම් කරගත් ප්‍රචණ්ඩත්වයෙන් ආරක්ෂා කිරීම, ලිංගික මෙන්ම ප්‍රජනක සෞඛ්‍ය සේවා සඳහා වන ප්‍රවේශය, සහායක උපකරණ, ඖෂධ මෙන්ම අත්‍යවශ්‍ය වෛද්‍ය උපකරණ අඛණ්ඩව සැපයීම මෙන්ම හදිසි අවස්ථාවන්හිදී අනිසි ලෙස ආයතනගත කිරීම්වලින් ආරක්ෂා කිරීම ඇතුළත් විය යුතුය.

2.6 කුළුණ 6: අන්තර්කරණය සඳහා වූ සක්‍රීයකාරක

ප්‍රතිපත්තිමය කැපවීම

රජය මෙන්ම අදාළ බැඳීම් දරන්නන් විසින් ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සඳහා අවශ්‍ය බහු-ක්ෂේත්‍ර පද්ධති, ප්‍රමිතීන්, සේවාවන්, රැකවරණ විධිවිධාන මෙන්ම ආයතනික කොන්දේසි ස්ථාපිත කළ යුතුය, පවත්වාගෙන යා යුතුය මෙන්ම ශ්‍රී ලංකාව තුළ ශක්තිමත් කළ යුතුය. ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ට තමන්ගේ අයිතිවාසිකම් සමාන ලෙස, සුරක්ෂිතව, ස්වාධීනව මෙන්ම ගෞරවාන්විතව සියලුම ක්ෂේත්‍ර හරහා ක්‍රියාත්මක කිරීමට මෙම ක්‍රියාමාර්ග අවශ්‍ය වේ.

මෙයට ආබාධ සහිතභාවය හඳුනා ගැනීම, පෞද්ගලිකත්වය ආරක්ෂා කිරීම, දත්ත පද්ධති, ළමා සුරැකුම් විධිවිධාන, වින්දිතයන්ට සහාය වීම, ජාත්‍යන්තර සහයෝගිතාව, දකුණු-දකුණු සහයෝගිතාව (South-South cooperation), ශ්‍රම බලකා සංවර්ධනය, ගුණාත්මකභාවය සහතික කිරීම, නියාමන සහාය, අන්තර්කරණීය සේවා පද්ධති, ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ සංවර්ධන සැලසුම්කරණය මෙන්ම අයවැයකරණය, සංස්කෘතික හා ආගමික ප්‍රවේශ්‍යතාව, අන්තර්කරණීය විනෝදාස්වාදය, ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ ආපදා අවදානම් අවම කිරීම මෙන්ම ප්‍රතිපත්තිමය සුසංයෝගය සඳහා වන යාන්ත්‍රණ ඇතුළත් වේ.

උපායමාර්ගික දිශානතීන්

අනු-කුළුණ 2.6.1: ප්‍රවේශ්‍යතාව, සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම සහ සහායක සේවා

1. සැලසුම් අවධියේ සමාලෝචනය, ගොඩනැඟිලි අනුමත කිරීමේ ක්‍රියාවලීන්, සහතික කිරීම්, අනුකූලතා සහතික (Certificate of Conformity) සමාලෝචනය, ඉදිකිරීම්වලින් පසු කෙරෙන විගණන, පරීක්ෂණ, නිවැරදි කිරීමේ පියවර මෙන්ම පරිපාලනමය යාන්ත්‍රණයක් හරහා අනුකූල නොවන අවස්ථාවලදී පියවර ගැනීම් මඟින් පොදු අවකාශයන්, රජයේ ගොඩනැඟිලි, ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල, රෝහල්, බැංකු, යටිතල පහසුකම්, ප්‍රාදේශීය මංමාවත්, පදික වේදිකා, බෑවුම් (ramps), නිවාස, ජලය, විදුලිය, වැසිකිළි පහසුකම්, ප්‍රවාහනය, තොරතුරු, සන්නිවේදනය, ඩිජිටල්

පද්ධති මෙන්ම හදිසි සේවාවන්හි විශ්ව ප්‍රවේශ්‍යතාව සහතික කළ යුතු අතර එය බලාත්මක කළ යුතුය. ප්‍රවේශ්‍යතා ප්‍රතිපාදන ශාරීරික ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ට, දෘශ්‍යාබාධිත තැනැත්තන්ට, බිහිරි සහ ශ්‍රවණාබාධිත තැනැත්තන්ට මෙන්ම සංචලන හෝ සන්නිවේදන සහාය අවශ්‍ය තැනැත්තන්ට ස්වාධීනව මෙන්ම ආරක්ෂිතව භාවිතා කළ හැකි විය යුතුය.

2. සියලුම ක්ෂේත්‍ර හරහා සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, සහායක තාක්ෂණය, සංචලන උපකරණ, සන්නිවේදන සහාය, පුද්ගලික සහාය, සත්කාරක සහාය, යොමු කිරීමේ සහාය මෙන්ම වෙනත් සහායක සේවාවන් සැපයිය යුතුය. සංචලන සහාය සඳහා ප්‍රවේශ විය හැකි පොදු ප්‍රවාහනය, අනුවර්තනය කරන ලද වාහන, ප්‍රමුඛතා පද්ධති, ආරක්ෂිත පදික මාර්ග, ප්‍රවේශ විය හැකි මංමාවත් මෙන්ම සෞඛ්‍ය, අධ්‍යාපනය, රැකියා, සමාජ සේවා මෙන්ම රාජ්‍ය ආයතන වෙත අත්‍යවශ්‍ය ගමන් බිමන් සඳහා අධික පිරිවැයක් සහිත ත්‍රිරෝද රථ වැනි පෞද්ගලික ප්‍රවාහන සේවා මත යැපීම අවම කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග ඇතුළත් විය යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.6.2: දත්ත, සාක්ෂි සහ පෞද්ගලිකත්වය

1. සියලුම ක්ෂේත්‍ර මෙන්ම රජයේ සෑම මට්ටමකදීම ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ මෙන්ම ආබාධිතභාවය අනුව වර්ගීකරණය කරන ලද දත්ත පද්ධති, සංඛ්‍යාලේඛන පදනම් කරගත් ප්‍රවේශයන්, පර්යේෂණ, ආබාධිතතා වර්ගීකරණය, පරිපාලන දත්ත ඒකාබද්ධ කිරීම, රහස්‍යභාවය, පෞද්ගලිකත්වය ආරක්ෂා කිරීම මෙන්ම සාක්ෂි පාදක සැලසුම්කරණය ශක්තිමත් කළ යුතුය. මෙම පද්ධති මඟින් සංවර්ධන සැලසුම්කරණය, අයවැයකරණය, සංස්කෘතික හා ආගමික ප්‍රවේශ්‍යතාව, ක්‍රීඩා මෙන්ම විනෝදාස්වාද සැලසුම්කරණය, ආපදා අවදානම් ඇගයීම්, ප්‍රතිලාභීන් හඳුනා ගැනීම, සේවා ලබා ගත හැකි ස්ථාන සිතියම්ගත කිරීම, ආබාධිතභාවය සඳහා වූ ප්‍රතිපාදන මෙන්ම ප්‍රතිදානයන් අධීක්ෂණය කිරීම සහ භූගෝලීය අසමානතා හඳුනා ගැනීම සඳහා සහාය විය යුතුය. බිම්බෝම්බ මෙන්ම පුපුරන ද්‍රව්‍යවලට ගොදුරු වූවන්, ඔවුන්ගේ ආබාධිතභාවයට අදාළ දත්ත, භූගෝලීය පිහිටීම, වයස, ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය, ඌණතා වර්ගය, සහායක අවශ්‍යතා මෙන්ම සේවා ප්‍රවේශය හඳුනා ගැනීම සහ වාර්තා කිරීම සඳහා තුවාල නිරීක්ෂණ මෙන්ම වින්දිත සහායක දත්ත පද්ධති ද වැඩිදියුණු කළ යුතුය. එමඟින් සාක්ෂි පාදක සැලසුම්කරණය මෙන්ම ජාත්‍යන්තර වාර්තාකරණ බැඳීම් සඳහා සහාය විය යුතුය. දත්ත එකතු කිරීම, ගබඩා කිරීම, හුවමාරු කිරීම මෙන්ම භාවිතය යන ක්‍රියාවලීන්හිදී රහස්‍යභාවය, පෞද්ගලිකත්වය, ගෞරවය, දැනුවත් සහභාගිත්වය මෙන්ම සදාචාරාත්මක ප්‍රමිතීන්ට ගරු කළ යුතුය. දත්ත සැලසුම්කරණය, අයවැයකරණය, අධීක්ෂණය, වාර්තාකරණය, සේවා වැඩිදියුණු කිරීම, පොදු වගවීම, ශාස්ත්‍රීය පර්යේෂණ, දැනුම හුවමාරුව මෙන්ම සාක්ෂි පාදක ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය සඳහා සහාය විය යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.6.3: නෛතික ධාරිතාව, යුක්තියට ප්‍රවේශ වීම සහ ආරක්ෂාව

1. නෛතික ධාරිතාව, යුක්තියට ප්‍රවේශ වීම, ප්‍රවේශ විය හැකි නෛතික ක්‍රියා පටිපාටි, සුරක්ෂිතතාවන්, නීතිය ඉදිරියේ සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම් මෙන්ම පුද්ගල නිදහස මෙන්ම ආරක්ෂාව සහතික කළ යුතුය. උසාවි, පොලිස් ස්ථාන, රැඳවුම් මධ්‍යස්ථාන, නෛතික ආධාර කාර්යාල, පැමිණිලි යාන්ත්‍රණ, විමර්ශන, නඩු විභාග මෙන්ම බලාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාවලීන් ඇතුළු අධිකරණ ක්ෂේත්‍රයේ පහසුකම් මෙන්ම ක්‍රියා පටිපාටි ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ට භෞතිකව, ක්‍රියා පටිපාටිකව, සන්නිවේදනමය වශයෙන් මෙන්ම ආකල්පමය වශයෙන් ප්‍රවේශ විය හැකි විය යුතුය. පළාත් මෙන්ම ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ ආයතන කෙරෙහි ප්‍රමුඛ අවධානයක් යොමු කරමින්, බෑවුම්, විදුලි සෝපාන, ප්‍රවේශ විය හැකි වැසිකිළි, ස්පර්ශක පුවරු (tactile signage), පැහැදිලි මඟ සලකුණු, ප්‍රවේශ විය හැකි රැඳී සිටීමේ ස්ථාන මෙන්ම ආරක්ෂිත ගමන් මාර්ග ඇතුළු අධිකරණ ක්ෂේත්‍රයේ යටිතල පහසුකම් සඳහා විශ්වීය සැලසුම්කරණ මූලධර්ම අදාළ කළ යුතුය.

2. මූල්‍ය අන්තර්කරණය, ප්‍රවේශ විය හැකි බැංකු සේවා, ණය පහසුකම්, මූල්‍ය සාක්ෂරතාව, රක්ෂණ, ඩිජිටල් ආරක්ෂාව මෙන්ම මූල්‍ය වෙළෙඳපොළ සඳහා ඇති ප්‍රවේශය ප්‍රවර්ධනය කළ යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.6.4: මූල්‍ය අන්තර්කරණය සහ ආර්ථික ප්‍රවේශය

1. ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සූරාකෑමෙන්, ප්‍රචණ්ඩත්වයෙන්, අපයෝජනයෙන්, නොසලකා හැරීමෙන්, සයිබර් අපරාධවලින්, අනාරක්ෂිත සත්කාර භාවිතයන්ගෙන් මෙන්ම ආපදා හෝ හදිසි අවස්ථා අවදානම්වලින් ආරක්ෂා කළ යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.6.5: සහයෝගිතාව, ප්‍රමිතීන් සහ ආයතනික ප්‍රධාන ප්‍රවාහගත කිරීම

1. රාජ්‍ය අංශයේ, පෞද්ගලික අංශයේ, රාජ්‍ය නොවන, ශාස්ත්‍රීය, ජාත්‍යන්තර මෙන්ම දකුණු-දකුණු සහයෝගිතාව ශක්තිමත් කළ යුතුය. මෙයට තාක්ෂණ හුවමාරුව, දැනුම බෙදාහදා ගැනීම, තාක්ෂණික සහාය, සම්පත් බලමුලු ගැන්වීම, පර්යේෂණ සහයෝගිතාව, විශ්වවිද්‍යාල හවුල්කාරිත්වයන්, සංවර්ධන හවුල්කරුවන් සම්බන්ධීකරණය මෙන්ම අදාළ ජාතික, කලාපීය මෙන්ම එක්සත් ජාතීන්ගේ වේදිකා හරහා ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ මූල්‍යකරණය ඇතුළත් විය යුතුය.

2. සමාජ අවඥාව, වැරදි වැටහීම් මෙන්ම ආබාධිතතා අයිතිවාසිකම් මෙන්ම අන්තර්කරණය පිළිබඳ සීමිත අවබෝධය විසඳීම සඳහා සියලුම ක්ෂේත්‍ර හරහා ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ ප්‍රමිතීන්, වෘත්තීය පුහුණු, ධාරිතා සංවර්ධනය, සදාචාරාත්මක මාර්ගෝපදේශනය, ශ්‍රම බලකාය පෙළගැස්වීම, අඛණ්ඩ දැනුවත් කිරීම්, සංවේදීකරණය මෙන්ම ආකල්පමය වෙනස් කිරීමේ මුලපිරීම් සංවර්ධනය කළ යුතුය. රාජ්‍ය නිලධාරීන්, පෙරමුණේ සේවා සපයන්නන්, ආබාධිත සේවා කාර්ය මණ්ඩල, නීතිය බලාත්මක කරන නිලධාරීන්, නීතිඥයන්, විනිසුරුවන්, අධිකරණ කාර්ය මණ්ඩල, නෛතික ආධාර සපයන්නන්, විත්දිතයන් මෙන්ම සාක්ෂිකරුවන් සඳහා සහාය වන නිලධාරීන් සහ අධිකරණ ක්ෂේත්‍රයේ අනෙකුත් කාර්ය මණ්ඩල සඳහා ආබාධිතතා අන්තර්කරණය, විවිධත්වය, සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, ප්‍රවේශ්‍යතාව, සුරක්ෂිතතාව තහවුරු කිරීම, ගෞරවනීය මැදිහත්වීම, නීතිය ඉදිරියේ සමානතාව මෙන්ම අන්තර්කරණීය අධිකරණ භාවිතයන් පිළිබඳ අනිවාර්ය ප්‍රවේශක මෙන්ම අඛණ්ඩ වෘත්තීය සංවර්ධන මොඩියුල හඳුන්වා දිය යුතුය.

3. විෂය භාර අමාත්‍යාංශ, දෙපාර්තමේන්තු, පෞද්ගලික ආයතන මෙන්ම රාජ්‍ය නොවන සංවිධාන විසින් ආයතනික සැලසුම්, වාර්ෂික ක්‍රියාකාරී සැලසුම්, අයවැය, ප්‍රමිතීන් මෙන්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ රාමු තුළට ආබාධිතභාවයට අදාළ කැපවීම් ඇතුළත් කළ යුතුය. ආබාධිතභාවයට අදාළ සේවාවන් සඳහා වන නියාමන මෙන්ම ගුණාත්මකභාවය සහතික කිරීමේ මාර්ගෝපදේශ ප්‍රායෝගික, පැහැදිලි, අධීක්ෂණය කෙරෙන මෙන්ම ක්ෂේත්‍ර යථාර්ථයන් සමඟ අනුකූල වන ඒවා විය යුතු අතර, සුදුසු අවස්ථාවලදී සරල කරන ලද ලියාපදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාවලීන්, මූල්‍ය සහාය, ආයතනික ශක්තිමත් කිරීම් මෙන්ම මෙහෙයුම් සම්පත් මඟින් සහාය ලැබිය යුතුය. සියලුම අමාත්‍යාංශ මෙන්ම ක්‍රියාත්මක කරන ආයතන විසින් භාවිත කිරීම සඳහා ප්‍රායෝගික පියවර, මෙවලම්, ආදර්ෂ, අවම ප්‍රමිතීන්, අන්තර්කරණ පරීක්ෂණ ස්ථාන මෙන්ම තීරණ ගැනීමේ නිර්ණායක සහිත ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ සංවර්ධන සැලසුම්කරණය පිළිබඳ ජාතික මාර්ගෝපදේශ සකස් කර නිකුත් කළ යුතුය.

4. අන්තර්-අංශ සම්බන්ධීකරණය, රාජ්‍ය-පෞද්ගලික හවුල්කාරිත්වයන්, මූල්‍යකරණය, අධීක්ෂණය, ඇගයීම, වගවීම මෙන්ම ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ සහ ඔවුන් නියෝජනය කරන සංවිධානවල ව්‍යුහගත සහභාගිත්වය ප්‍රවර්ධනය කළ යුතුය. ඒ සඳහා පැහැදිලි බලතල, කැපවූ සම්පත්, ප්‍රවේශ විය හැකි උපදේශන ක්‍රියාවලීන්, විධිමත් ආයතනික ක්‍රියා පටිපාටි, නිශ්චිත යොමු කිරීමේ මාවත් මෙන්ම අතිපිහිත වීම්, ක්‍රියා පටිපාටික ප්‍රමාදයන් මෙන්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හිඩැස් අවම කිරීමේ යාන්ත්‍රණ තිබිය යුතුය. ජාතික මෙන්ම උප-ජාතික ආයතන හරහා නම් කරන ලද ආබාධිත සම්බන්ධීකරණ නිලධාරීන් සහිත අන්තර්-අමාත්‍යාංශ මෙන්ම අභ්‍යන්තර-අමාත්‍යාංශ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ යාන්ත්‍රණ ස්ථාපිත කළ යුතුය. මෙම සම්බන්ධීකරණය මඟින් ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සඳහා වූ ජාතික සභාව, ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සඳහා වූ ජාතික ලේකම් කාර්යාලය, සැලසුම් මෙන්ම මූල්‍ය බලධාරීන්, සංස්කෘතික කටයුතු පිළිබඳ ආයතන, ආගමික කටයුතු පිළිබඳ බලධාරීන්, සංචාරක ආයතන, ක්‍රීඩා බලධාරීන්, ආපදා කළමනාකරණ බලධාරීන්, පළාත් මෙන්ම ප්‍රාදේශීය බලධාරීන් මෙන්ම ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්ගේ සංවිධාන අදාළ පරිදි සම්බන්ධ කළ යුතුය.

අනු-කුළුණ 2.6.2: භාෂාව, යුක්තිය, අනන්‍යතාව සහ සුරැකුම් පද්ධති

1. සංඥා භාෂාව භාෂාමය මෙන්ම සංස්කෘතික අයිතිවාසිකමක් ලෙස පිළිගත යුතුය. සංඥා භාෂා අධ්‍යාපනය, පරිවර්තකයන් අක්ත ගැන්වීම (interpreter accreditation) මෙන්ම පරිවර්තන සේවාවන් ජාතික වශයෙන් පිළිගත් රාමු හරහා විධිමත් කළ යුතුය, ප්‍රමිතිකරණය කළ යුතුය මෙන්ම නියාමනය කළ යුතුය. අවම සුදුසුකම් අවශ්‍යතා, සදාචාරාත්මක ප්‍රමිතීන්, නිපුණතා මිණුම්දඬු, අඛණ්ඩ වෘත්තීය සංවර්ධනය, ඇගයීම් යාන්ත්‍රණ, සාධාරණ පාරිශ්‍රමික මෙන්ම වෘත්තීය පිළිගැනීම ස්ථාපිත කළ යුතුය. නෛතික, සෞඛ්‍ය, පරිපාලන, අධ්‍යාපන, පොලිස්, සමාජ සේවා මෙන්ම හදිසි අවස්ථා ඇතුළු රාජ්‍ය පද්ධතීන් හරහා ඉල්ලුම මත පරිවර්තන සේවාවන් ලබා ගත හැකි විය යුතුය. තිරසාර වෘත්තීය පරිවර්තන ශ්‍රම බලකායක් සංවර්ධනය කිරීම සඳහා පරිපූරකයක් ලෙස දුරස්ථ මෙන්ම වීඩියෝ පරිවර්තන සේවා භාවිත කළ හැකි නමුත්, එය ඍජු පරිවර්තන සේවාවන් ප්‍රතිස්ථාපනය කිරීමක් නොවිය යුතුය. අන්ධ තැනැත්තන්, බිහිරි තැනැත්තන්, ශ්‍රවණාබාධිත තැනැත්තන් මෙන්ම අවාචික තැනැත්තන් සඳහා ද සන්නිවේදන ප්‍රවේශය සහතික කළ යුතු අතර, අධිකරණ ක්‍රියාවලීන්හිදී අවශ්‍ය අවස්ථාවලදී ස්වාධීන මෙන්ම සාක්ෂිකරුවන් නොවන පරිවර්තක භූමිකාවන් ද මීට ඇතුළත් විය යුතුය.

2. ප්‍රවේශ විය හැකි උසාවි, පොලිස් ස්ථාන, රැඳවුම් මධ්‍යස්ථාන, නෛතික ආධාර සේවා, නෛතික තොරතුරු, ක්‍රියා පටිපාටික පහසුකම් සැලැස්වීම්, චින්දිතයන් මෙන්ම සාක්ෂිකරුවන් සඳහා සහාය වීම සහ අධිකරණ ක්ෂේත්‍රයේ කාර්ය මණ්ඩලය සඳහා ආබාධිතතා අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ පුහුණු ලබා දීම හරහා යුක්තියට ප්‍රවේශ වීම ශක්තිමත් කළ යුතුය. නෛතික ලේඛන, අධිකරණ නිවේදන, පැමිණිලි ක්‍රියා පටිපාටි, පොදු නෛතික තොරතුරු මෙන්ම අයිතිවාසිකම් සහ සහන සැලසීම් පිළිබඳ තොරතුරු බ්‍රේල්, විශාල මුද්‍රණ, පහසුවෙන් කියවිය හැකි ද්‍රව්‍ය, සංඥා භාෂා පරිවර්තන මෙන්ම වෙනත් සුදුසු සන්නිවේදන සහායක ඇතුළු ප්‍රවේශ විය හැකි ආකෘතිවලින් සැපයිය යුතුය. සාක්ෂි හෝ ප්‍රකාශ ලබා දීම සඳහා ප්‍රවේශ විය හැකි විකල්ප ස්ථාන, රහස්‍යභාවය සුරැකීමේ ක්‍රමවේද, සහායක තාක්ෂණයන්, සන්නිවේදන සහාය මෙන්ම පැමිණිලි කිරීම්, විමර්ශන, අධිකරණ ක්‍රියා පටිපාටි මෙන්ම තීරණ බලාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාවලිය පුරාම ආබාධිත-සංවේදී සහායක සේවාවන් ඇතුළුව, ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සඳහා විශේෂිත නෛතික ආධාර, උපදේශනය මෙන්ම චින්දිතයන් සහ සාක්ෂිකරුවන් ආරක්ෂා කිරීමේ සේවාවන් සංවර්ධනය කළ යුතුය හෝ ශක්තිමත් කළ යුතුය.

3. විශේෂයෙන්ම බාහිරට නොපෙනෙන (අදිසි) ආබාධිතභාවයන් සහිත තැනැත්තන් සඳහා ගෞරවනීය, ප්‍රමුඛතා මෙන්ම සාධාරණ සේවා ප්‍රවේශයක් ලබා දීමට සහාය වීම සඳහා ස්වේච්ඡා ආබාධිතතා-විශේෂිත අනන්‍යතා පද්ධති ස්ථාපිත කළ යුතුය. මෙම පද්ධතිවලට දැනුවත් කැමැත්ත, පෞද්ගලිකත්වය සුරැකීම, දත්ත ආරක්ෂණය, රහස්‍යතා ප්‍රොටෝකෝල, ආරක්ෂිත දත්ත පද්ධති, දැනගත යුතු පදනම මත පමණක් තොරතුරු හෙළිදරව් කිරීමේ නීති මෙන්ම සමාජ ආරක්ෂණ, සුභසාධන ක්‍රමවේද, සේවා සැපයීම මෙන්ම සැලසුම්කරණය සමඟ ඍජු සම්බන්ධතා ඇතුළත් විය යුතුය.

4. සුරැකුම් පද්ධති, ස්වාධීන ජීවන රටාව සඳහා වන සහාය, පුද්ගලික සහාය, ප්‍රජා මූලික මානසික සෞඛ්‍ය මෙන්ම සමාජ සත්කාර, වැඩිහිටි සත්කාර, පවුල් සහයෝගය, චින්දිතයන්ට සහාය වීම, නැවත සමාජගත කිරීමේ සහාය, තරුණ අන්තර්කරණය මෙන්ම ශ්‍රම බලකා සංවර්ධනය ශක්තිමත් කළ යුතුය. චින්දිතයන්ට සහාය වීම සියලුම සුදුසුකම් ලත් යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ට, බිම්බෝම්බ මෙන්ම පුපුරන ද්‍රව්‍යවලට ගොදුරු වූවන් ඇතුළුව, කිසිදු වෙනස්කොට සැලකීමකින් තොරව සාධාරණ ලෙස අදාළ කළ යුතු අතර, ඒ සඳහා ශක්තිමත් කළ ක්ෂේත්‍ර සේවා, දැනුවත් කිරීම්, ප්‍රජා සංවේදීකරණය මෙන්ම පුනරුත්ථාපන සහ සහායක සේවාවන් සඳහා වන ප්‍රවේශය තිබිය යුතුය.

III වන කොටස: ක්‍රියාත්මක කිරීම, සම්බන්ධීකරණය, අධීක්ෂණය සහ වගවීම

3.1 UNCRPD General Obligations Compliance Requirements

මෙම ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීම, රජය සතු UNCRPD යටතේ පවතින පොදු බැඳීම් මෙන්ම 2003 ශ්‍රී ලංකාවේ ආබාධිතභාවය පිළිබඳ ජාතික ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් උගත් පාඩම්වලට සාපේක්ෂව ඇගයීමට ලක් කළ යුතුය. වගකිව යුතු සෑම ආයතනයක්ම විසින් ආබාධිතතා අයිතිවාසිකම් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා සුදුසු ව්‍යවස්ථාදායක, පරිපාලනමය, අයවැයමය, වැඩසටහන්මය මෙන්ම වෙනත් ක්‍රියාමාර්ග ගෙන ඇති බවත්; වෙනස්කොට සලකන නීති, රෙගුලාසි, සිරිත් විරිත් මෙන්ම භාවිතයන් සමාලෝචනය කර ඉවත් කර ඇති බවත්; ආබාධිතතා අයිතිවාසිකම් සියලු ප්‍රතිපත්ති මෙන්ම වැඩසටහන්වලට අනුකලනය කර ඇති බවත්; රාජ්‍ය බලධාරීන් ආබාධිතතා අයිතිවාසිකම් බැඳීම්වලට අනුකූලව ක්‍රියා කරන බව සහතික කර ඇති බවත්; පෞද්ගලික පාර්ශ්වයන් විසින් කරනු ලබන වෙනස්කොට සැලකීම් විසඳා ඇති බවත්; විශ්වීය සැලසුම්කරණය, සහායක තාක්ෂණය මෙන්ම ප්‍රවේශ විය හැකි තොරතුරු ප්‍රවර්ධනය කර ඇති බවත්; අදාළ වෘත්තිකයන් මෙන්ම කාර්ය මණ්ඩලය පුහුණු කර ඇති බවත්; මෙන්ම ප්‍රතිපත්තිමය කැපවීම් මැනිය හැකි ක්‍රියාකාරකම්, ආයතනික වගකීම්, කාලරාමු, අයවැය, දර්ශක, සහන සැලසීම් මෙන්ම පොදු වාර්තාකරණයන් බවට පරිවර්තනය කර ඇති බවත් පෙන්වා දිය යුතුය.

3.2 ජාතික ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම

මෙම ප්‍රතිපත්තිය ප්‍රායෝගිකව ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ජාතික ක්‍රියාකාරී සැලැස්මක් සකස් කළ යුතුය, අනුමත කළ යුතුය මෙන්ම ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය. ජාතික ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම මඟින් එක් එක් ප්‍රතිපත්තිමය කුළුණ මෙන්ම උපායමාර්ගික දිශානතිය සඳහා ආයතනික වගකීම්, කාලරාමු, දර්ශක, අයවැය අවශ්‍යතා, සම්බන්ධීකරණ විධිවිධාන, වාර්තාකරණ බැඳීම්, බලාත්මක කිරීමේ පියවර මෙන්ම වගවීමේ යාන්ත්‍රණ නිශ්චිතව දැක්විය යුතුය.

එයට දැනුවත්භාවය නොමැතිකම, අවඥාව, අභ්‍යන්තර මෙන්ම බාහිර සම්බන්ධීකරණයේ අඩුපාඩු, බණ්ඩනය වූ ක්‍රියාත්මක කිරීම්, ප්‍රමාණවත් නොවන සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, දුර්වල ලෙස බලාත්මක කිරීම්, අපැහැදිලි ආයතනික වගකීම්, ක්‍රියා පටිපාටික අවහිරතා මෙන්ම ආබාධිතතා අන්තර්කරණය සඳහා ප්‍රමාණවත් ප්‍රමුඛතාවක් ලබා නොදීම ඇතුළු හඳුනාගෙන ඇති පුනරාවර්තී මෙන්ම බහු-ක්ෂේත්‍ර බාධක විසඳීම සඳහා ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරකම් ඇතුළත් විය යුතුය.

තවද ප්‍රමුඛතා ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ක්ෂේත්‍ර ද මෙයට ඇතුළත් විය යුතුය:

- ස්වේච්ඡා ආබාධිත අනන්‍යතාවය
- අන්තර්කරණ අධ්‍යාපනය මෙන්ම සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්
- ප්‍රවේශ්‍යතා ප්‍රමිතීන්
- සන්නිවේදන ප්‍රවේශය, සංචලන අයිතිවාසිකම් මෙන්ම සංඥා භාෂා නෛතික පිළිගැනීම
- ප්‍රමිතිගත සංඥා භාෂා අධ්‍යාපනය මෙන්ම පරිවර්තකයන් අක්ත ගැන්වීම
- ඉල්ලුම මත සැපයෙන පරිවර්තන සේවාවන්
- ප්‍රවේශ විය හැකි ප්‍රවාහනය මෙන්ම ප්‍රාදේශීය යටිතල පහසුකම්

- සමාජ ආරක්ෂණය මෙන්ම ස්වාධීන ජීවන රටාව
- ආබාධිත දීමනා මෙන්ම ප්‍රවේශ විය හැකි දීමනා ගෙවීමේ ක්‍රමවේද
- සමාජ සුභසාධනය සැපයීම මෙන්ම යුක්තියට ප්‍රවේශ වීම
- උසාවි මෙන්ම පොලිස් යටිතල පහසුකම්වල ප්‍රවේශ්‍යතාව
- ප්‍රවේශ විය හැකි නෛතික තොරතුරු, නෛතික ආධාර මෙන්ම උපදේශන සහාය
- වින්දිතයන් මෙන්ම සාක්ෂිකරුවන් සඳහා සහාය වීම
- ආබාධිත-සංවේදී පැමිණිලි මෙන්ම විමර්ශන ක්‍රියා පටිපාටි
- ළමා සුරැකුම් විධිවිධාන, වැඩිහිටි සත්කාර, මනෝ-සමාජීය මෙන්ම ස්නායු-විවිධත්ව සහාය
- වින්දිතයන්ට සහාය වීම මෙන්ම ශ්‍රම බලකා සංවර්ධනය
- නියාමන ගුණාත්මකභාවය සහතික කිරීම මෙන්ම පර්යේෂණ සහයෝගීතාව
- ජාත්‍යන්තර සංවර්ධන සහයෝගීතාව මෙන්ම දකුණු-දකුණු සහයෝගීතාව
- සංස්කෘතික හා ආගමික ප්‍රවේශ්‍යතාව
- ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ සංවර්ධන සැලසුම්කරණය මෙන්ම අයවැයකරණය
- ක්‍රීඩා, විවේකය මෙන්ම විනෝදාස්වාද අන්තර්කරණය
- ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ ආපදා අවදානම් අවම කිරීම

මෙම සැලැස්ම අදියර වශයෙන් ක්‍රියාත්මක කිරීම, වාරික සමාලෝචන, සංශෝධන, නිවැරදි කිරීමේ පියවර මෙන්ම ආයතනික පසුවිපරම් සඳහා විධිවිධාන සැලසිය යුතුය.

3.3 ආයතනික වගකීම්

ක්‍රියාත්මක කිරීමේ වගකීම අදාළ විෂය භාර අමාත්‍යාංශ, දෙපාර්තමේන්තු, පළාත් සභා, පළාත් පාලන ආයතන මෙන්ම අනෙකුත් ආයතන සතු වන අතර, ඒ ඒ ආයතනවල විෂය පථයන්ට අනුකූලව ක්‍රියා කළ යුතුය. එක් එක් වගකිව යුතු ආයතනය විසින් ආයතනික සැලසුම්, වාර්ෂික ක්‍රියාකාරී සැලසුම්, අයවැය, ප්‍රමිතීන්, ප්‍රසම්පාදන ක්‍රියාවලීන් මෙන්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ රාමු තුළට ආබාධිතභාවයට අදාළ කැපවීම් අනුකලනය කළ යුතුය. ආබාධිතතා අන්තර්කරණය යන්න හුදෙක් සමාජ ආරක්ෂණ හෝ සමාජ සේවා ආයතනවල පමණක් පැවරී ඇති කාර්යයක් ලෙස නොසැලකා, සියලුම ක්ෂේත්‍ර හරහා මූලික ආයතනික වගකීමක් ලෙස පිළිගත යුතුය. ආයතන විසින් සැලසුම්කරණයේ මෙන්ම තීරණ ගැනීමේ මුල් අවධියේ සිටම ආබාධිතතා අන්තර්කරණය ඒකාබද්ධ කිරීමට ක්‍රියාශීලී පියවර ගත යුතුය. ආයතන මෙන්ම රජයේ විවිධ මට්ටම් අතර වගවීම ගිලිහී යාම වැළැක්වීම සඳහා පැහැදිලි වගකීම් සීමාවන් ස්ථාපිත කළ යුතුය. එක්සත් ජාතීන්ගේ ප්‍රඥප්තියේ 33 වන වගන්තියට අනුකූලව ක්‍රියාත්මක කිරීමේ මෙන්ම ක්‍රියාත්මක කිරීම් අධීක්ෂණය කිරීමේ යාන්ත්‍රණ ස්ථාපිත කර සම්පූර්ණයෙන්ම ක්‍රියාත්මක වන තෙක්, උපායමාර්ගික අධීක්ෂණය සැපයීම, ආයතන අතර පවතින බාධක විසඳීම, ප්‍රතිපත්තිමය සුසංයෝගයට සහාය වීම, ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රගතිය අධීක්ෂණය කිරීම මෙන්ම නිවැරදි කිරීමේ පියවර පිළිබඳ ආයතනික පසුවිපරම් සහතික කිරීම සඳහා සුදුසු මධ්‍යම රජයේ නායකත්වය යටතේ ඉහළ මට්ටමේ ජාතික කාර්ය සාධක බලකායක් හෝ ඊට සමාන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ යාන්ත්‍රණයක් ස්ථාපිත කළ යුතුය.

3.4 සම්බන්ධීකරණ යාන්ත්‍රණය

සුසංයෝගය, පෙළගැස්ම මෙන්ම වගවීම සහතික කිරීම සඳහා ජාතික සම්බන්ධීකරණ යාන්ත්‍රණයක් ස්ථාපිත කළ යුතුය හෝ ශක්තිමත් කළ යුතුය. එය රාජ්‍ය අංශය, පෞද්ගලික අංශය, රාජ්‍ය නොවන අංශය, ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ සංවිධාන, වෘත්තීය ආයතන, ශාස්ත්‍රීය අංශය, ප්‍රජාවන්, සංවර්ධන හවුල්කරුවන්, ජාත්‍යන්තර ආයතන මෙන්ම දකුණු-දකුණු සහයෝගිතා හවුල්කරුවන් ආවරණය කළ යුතුය. ජාතික, පළාත්, දිස්ත්‍රික්, මෙන්ම ප්‍රාදේශීය මට්ටමින් ආබාධිත සම්බන්ධීකරණ නිලධාරීන් (focal points) නම් කළ යුතුය, ඔවුන්ට සම්පත් සැපයිය යුතුය මෙන්ම ඔවුන් සවිබල ගැන්විය යුතුය. ඔවුන් ක්‍රියාත්මක කිරීම, සම්බන්ධීකරණය මෙන්ම වාර්තාකරණය සඳහා සහාය විය යුතුය. සම්බන්ධීකරණ යාන්ත්‍රණ මඟින් ආයතන අතර පවතින කාර්යයන් අතිපිහිත වීම්, එකිනෙක හා ගැටෙන වගකීම් සහ බලතල, වගකීම් බෙදී යාම, ක්‍රියා පටිපාටික අවහිරතා මෙන්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හිඩැස් විසඳිය යුතුය. ජාතික, පළාත්, දිස්ත්‍රික් මෙන්ම ප්‍රාදේශීය මට්ටම් ඔස්සේ කාලෝචිත, ඵලදායී, බාධාවකින් තොර, ආබාධිත-සංවේදී මෙන්ම අන්තර්කරණීය සේවා සැපයීම සහතික කිරීම සඳහා පැහැදිලි ආයතනික වගකීම්, යොමු කිරීමේ මාවත්, සන්නිවේදන මාර්ග, ගැටලු ඉහළ නිලධාරීන් වෙත යොමු කිරීමේ ක්‍රමවේද (escalation procedures) මෙන්ම වාර්තාකරණ විධිවිධාන ස්ථාපිත කළ යුතුය.

ප්‍රවේශ්‍යතාව, සන්නිවේදනය, සංචලතාව, සංඥා භාෂා අන්තර්කරණය, සමාජ ආරක්ෂණය, මූල්‍ය ප්‍රවේශය මෙන්ම යුක්තියට ප්‍රවේශ වීම යන ක්ෂේත්‍ර පුරා ප්‍රමාණවත් සම්පත් වෙන් කිරීම, ක්‍රමානුකූල ක්‍රියාත්මක කිරීම් අධීක්ෂණය මෙන්ම සුසංහිත ක්‍රියාමාර්ග සහතික කිරීම සඳහා දේශීය හා ජාත්‍යන්තර යහභාවිතයන් ඇසුරෙන් අන්තර්-අමාත්‍යාංශ මෙන්ම අභ්‍යන්තර-අමාත්‍යාංශ සම්බන්ධීකරණ යාන්ත්‍රණ ස්ථාපිත කළ යුතුය. කාර්යයන් අතිපිහිත වීම, සැකසීමේ ප්‍රමාදයන්, සම්මත නොවන උපදෙස් මෙන්ම සේවා මඟ හැරීම් අවම කිරීම සඳහා සෞඛ්‍ය සේවා, සමාජ සුභසාධන බලධාරීන්, ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල, පළාත් පාලන ආයතන, අධිකරණ ක්ෂේත්‍රයේ ආයතන, නෛතික ආධාර සපයන්නන්, මූල්‍ය ආයතන මෙන්ම ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්ගේ සංවිධාන අතර සම්බන්ධීකරණය ශක්තිමත් කළ යුතුය. පෙළගැස්ම වැඩිදියුණු කිරීම, ඛණ්ඩනය වීම් වැළැක්වීම, සම්පත් බලමුලු ගැන්වීම මෙන්ම සම්බන්ධීකරණය කරන ලද තාක්ෂණික සහාය ප්‍රවර්ධනය කිරීම සඳහා ආබාධිතතා අන්තර්කරණය පිළිබඳ ජාත්‍යන්තර සංවර්ධන සහයෝගිතාව සඳහා වන ජාතික රාමුවක් සකස් කළ යුතුය. සම්බන්ධීකරණ යාන්ත්‍රණය මඟින් සංස්කෘතික කටයුතු, ආගමික කටයුතු, සංචාරක, ක්‍රීඩා, පළාත් පාලන, ආපදා කළමනාකරණ, සැලසුම් මෙන්ම මූල්‍ය බලධාරීන් අතර ප්‍රායෝගික පෙළගැස්මට සහාය විය යුතු අතර, ක්ෂේත්‍ර මට්ටමින් ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී ප්‍රවේශ්‍යතාව, සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම් මෙන්ම ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්ගේ සංවිධානවල සහභාගිත්වය අනුකලනය කළ යුතුය.

3.5 මූල්‍යකරණයක්, අයවැයකරණය සහ සම්පත් හඹායාම

මෙම ප්‍රතිපත්තිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ප්‍රමාණවත්, කැපවූ මෙන්ම හඹා යා හැකි (traceable) මූල්‍යකරණය සහතික කළ යුතුය. රාජ්‍ය ආයතන විසින් තමන්ගේ වාර්ෂික ක්‍රියාකාරී සැලසුම්, වාර්ෂික මෙන්ම මධ්‍යකාලීන අයවැය තුළට ආබාධිතතා අන්තර්කරණ අවශ්‍යතා ඇතුළත් කළ යුතුය. මෙයට හඳුනාගත හැකි ආබාධිත දර්ශක (disability markers - කැපවූ අයවැය ශීර්ෂ), කැපවූ ප්‍රතිපාදන, ප්‍රතිදාන දර්ශක මෙන්ම ප්‍රධාන ප්‍රවාහයේ මෙන්ම ඉලක්කගත ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ ක්‍රියාමාර්ග සඳහා වන වියදම් හඹා යාම ඇතුළත් විය යුතුය.

අමාත්‍යාංශ, දෙපාර්තමේන්තු මෙන්ම ආයතන විසින් පහත සඳහන් කරුණු සඳහා සම්පත් වෙන් කළ යුතුය:

- ප්‍රවේශ්‍යතාව වැඩිදියුණු කිරීම මෙන්ම ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්ගේ සංවිධානවල සහභාගිත්වය
- අන්තර්කරණීය සේවා සැපයීම
- දැනුවත් කිරීමේ මෙන්ම සංවේදීකරණ වැඩසටහන්

- සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම් මෙන්ම දත්ත පද්ධති
- අධීක්ෂණය මෙන්ම සමාජ ආරක්ෂණය
- ආබාධිත දීමනා මෙන්ම ප්‍රවේශ විය හැකි ගෙවීම් පද්ධති
- ප්‍රතිලාභීන් වෙත ළඟා වීම
- නෛතික ආධාර මෙන්ම උපදේශන සහාය
- චින්දිතයන් මෙන්ම සාක්ෂිකරුවන් සඳහා සහාය වීම
- අධිකරණ ක්ෂේත්‍රයේ ප්‍රවේශ්‍යතාව
- ප්‍රවේශ විය හැකි නෛතික තොරතුරු
- සහායක තාක්ෂණයන් මෙන්ම විශේෂිත සේවාවන්
- අධිකරණ ක්ෂේත්‍රයේ කාර්ය මණ්ඩලය පුහුණු කිරීම
- සංඥා භාෂා අධ්‍යාපනය මෙන්ම පරිවර්තකයන් අක්ත ගැන්වීම
- පරිවර්තන සේවාවන් මෙන්ම ප්‍රවේශ විය හැකි ප්‍රවාහනය
- ප්‍රාදේශීය යටිතල පහසුකම් වැඩිදියුණු කිරීම
- ශ්‍රම බලකාය සංවර්ධනය මෙන්ම මෙහෙයුම් සහාය
- ගුණාත්මකභාවය සහතික කිරීම
- සංස්කෘතික හා ආගමික ප්‍රවේශ්‍යතාව
- ක්‍රීඩා මෙන්ම විනෝදාස්වාද අන්තර්කරණය
- ආපදා අවදානම් අවම කිරීම
- ආන්තීකරණයට ලක් වූ කණ්ඩායම් සඳහා ඉලක්කගත මැදිහත්වීම්

ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ අයවැයකරණය පොදු වාර්තාකරණය, කාර්යසාධන දර්ශක, ප්‍රගතිශීලී ප්‍රතිපාදන මිණුම්දඬු මෙන්ම සම්පත් භිඟකම හේතුවෙන් ඵලදායී ක්‍රියාත්මක කිරීමට බාධා පවතින අවස්ථාවලදී ගන්නා නිවැරදි කිරීමේ පියවර සමඟ සම්බන්ධ කළ යුතුය. මූල්‍ය මෙන්ම නියාමන සහායක ක්‍රියාමාර්ගවලට බදු සහන, සරල කරන ලද ලියාපදිංචි කිරීමේ ක්‍රියාවලීන්, ප්‍රායෝගික අධීක්ෂණ මාර්ගෝපදේශ මෙන්ම සුදුසු පරිදි ජාතික මෙන්ම ජාත්‍යන්තර සහයෝගීතාව හරහා සම්පත් බලමුලු ගැන්වීම් ඇතුළත් විය හැකිය.

3.6 Monitoring, Evaluation, Article 33 Architecture and Accountability

ජාතික ක්‍රියාත්මක කිරීම් මෙන්ම අධීක්ෂණය පිළිබඳ 33 වන වගන්තිය ඇතුළුව, ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ එක්සත් ජාතීන්ගේ සම්මුතියට අනුකූලව බහු-අංශීය මෙන්ම ස්වාධීන අධීක්ෂණ, ඇගයීම්, වාර්තාකරණ මෙන්ම වගවීමේ යාන්ත්‍රණ ස්ථාපිත කර පවත්වාගෙන යා යුතුය. රජයේ කේන්ද්‍රීය සම්බන්ධීකරණ නිලධාරීන්, බලගතු සම්බන්ධීකරණ යාන්ත්‍රණයක්, ස්වාධීන අධීක්ෂණ රාමුවක් මෙන්ම ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්ගේ සංවිධානවල පූර්ණ සහභාගිත්වය විධිමත් කළ යුතුය, ඒ සඳහා සම්පත් සැපයිය යුතුය මෙන්ම ඒවා වාර්තාකරණ, නිවැරදි කිරීමේ පියවර මෙන්ම පොදු වගවීම සමඟ සම්බන්ධ කළ යුතුය. රජයේ සම්බන්ධීකරණ නිලධාරීන්, සම්බන්ධීකරණ යාන්ත්‍රණ, ස්වාධීන අධීක්ෂණ ආයතන මෙන්ම දැනට පවතින ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සඳහා වූ ජාතික සභාව, ආබාධ සහිත තැනැත්තන් සඳහා වූ ජාතික ලේකම් කාර්යාලය මෙන්ම ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්ගේ සංවිධානවල භූමිකාවන් පැහැදිලි කළ යුතු අතර ඒ සඳහා සම්පත් සැපයිය යුතුය.

අපක්ෂපාතීත්වය, විශ්වසනීයත්වය මෙන්ම මහජන විශ්වාසය සහතික කිරීම සඳහා අධීක්ෂණ යාන්ත්‍රණ ක්‍රියාත්මක කරන බලධාරීන්ගෙන් ස්වාධීනව ක්‍රියා කළ යුතුය. ඒවා විනිවිදභාවයෙන් යුත්, අන්තර්කරණීය මෙන්ම ක්‍රියාකාරීත්වයට මුල් තැන දෙන ඒවා විය යුතු අතර, ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හිඩැස් හෝ උල්ලංඝනයන් හඳුනා ගන්නා අවස්ථාවලදී නිවැරදි කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග නිර්දේශ කිරීමට, ඉල්ලා සිටීමට හෝ ක්‍රියාත්මක කිරීමට බලය තිබිය යුතුය.

අධීක්ෂණයට පහත සඳහන් දෑ ඇතුළත් විය යුතුය:

- ප්‍රවේශ්‍යතාව පිළිබඳ ප්‍රමිතීන් මෙන්ම අනුකූලතා සහතික ක්‍රියාවලීන්
- සැලසුම් අවධියේ සමාලෝචනය මෙන්ම ඉදිකිරීම් අනුකූලතාව
- ඉදිකිරීම්වලින් පසු කෙරෙන විගණන
- ප්‍රවාහන ප්‍රවේශ්‍යතාව මෙන්ම ප්‍රාදේශීය මාර්ගවල ප්‍රවේශ්‍යතාව
- සන්නිවේදන ප්‍රවේශය මෙන්ම සංඥා භාෂා නෛතික පිළිගැනීම
- ප්‍රමිතිගත සංඥා භාෂා අධ්‍යාපනය මෙන්ම පරිවර්තකයන් අක්ත ගැන්වීම
- පරිවර්තන සේවාවල ලබා ගත හැකි බව මෙන්ම ගුණාත්මකභාවය
- සංචලන අයිතිවාසිකම් මෙන්ම සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්
- පවතින නීති මෙන්ම ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීම
- සමාජ ආරක්ෂණය සැපයීම මෙන්ම ආබාධිත දීමනා ලබා ගැනීම
- සහතික කිරීම් මෙන්ම අලුත් කිරීම් ක්‍රියාවලීන්
- දීමනා ගෙවීමේ යාන්ත්‍රණ මෙන්ම ප්‍රවේශ විය හැකි බැංකු සේවා
- යුක්තියට ප්‍රවේශ වීම මෙන්ම අධිකරණ යටිතල පහසුකම්වල ප්‍රවේශ්‍යතාව
- නෛතික ආධාර මෙන්ම උපදේශන සේවාවන්
- වින්දිතයන් මෙන්ම සාක්ෂිකරුවන් සඳහා සහාය වීම
- ප්‍රවේශ විය හැකි නෛතික තොරතුරු මෙන්ම පැමිණිලි ක්‍රියා පටිපාටි
- ක්‍රියා පටිපාටික පහසුකම් සැලැස්වීම් මෙන්ම ආබාධිත-සංවේදී විමර්ශන
- රාජ්‍ය මෙන්ම පෞද්ගලික ආයතනවල අනුකූලතාව

තවද අධීක්ෂණයට ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ අයවැය ප්‍රතිපාදන, වියදම් හඹා යාම, ආබාධිතභාවය අනුව වර්ගීකරණය කරන ලද දත්ත, පැමිණිලි, සහන සැලසීම්, පරිශීලක තෘප්තිය, පොදු වාර්තාකරණය, අනුකූලතාව හඹා යාම, දුක්ගැනවිලි යාන්ත්‍රණ, නිවැරදි කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග, වාරික සමාලෝචන මෙන්ම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රගතිය පිළිබඳ විනිවිදභාවයෙන් යුත් පසුවිපරම් ද ඇතුළත් විය යුතුය. අනුකූල නොවන අවස්ථාවලදී ගත යුතු පියවර මෙන්ම ආයතනික පසුවිපරම් යාන්ත්‍රණ ස්ථාපිත කළ යුතුය.

3.7 ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්ගේ සහභාගිත්වය හා ආබාධ සහිත පුද්ගල සංවිධාන

ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ට මෙන්ම ඔවුන් නියෝජනය කරන සංවිධානවලට සියලුම අදාළ මට්ටම්වලදී ක්‍රියාත්මක කිරීම්, අධීක්ෂණය, ඇගයීම් මෙන්ම සමාලෝචන ක්‍රියාවලීන් සඳහා අර්ථවත් ලෙස, ආරක්ෂිතව, නිතිපතා මෙන්ම අඛණ්ඩව සහභාගි වීමට අවස්ථාව සැලසිය යුතුය. ව්‍යුහගත මෙන්ම සම්පත් සපයන ලද ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්ගේ සංවිධාන සහභාගිත්වය ජාතික, පළාත්, දිස්ත්‍රික් මෙන්ම ප්‍රාදේශීය මට්ටමින් ආයතනගත කළ යුතුය. ඒ සඳහා පැහැදිලි උපදේශන බලතල, ප්‍රමාණවත් දැනුම් දීම්, ප්‍රවේශ විය හැකි ස්ථාන, සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම්, පරිවර්තන සේවා, සන්නිවේදන සහාය, ගමන් වියදම් මෙන්ම සුදුසු පරිදි දීමනා ලබා දීම සිදු කළ යුතුය.

උපදේශන කටයුතු තත්කාර්ය (ad-hoc) පදනමකින් තොරව ක්‍රමානුකූල විය යුතු අතර, ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය, වැඩසටහන් සැලසුම් කිරීම, අයවැයකරණය, ක්‍රියාත්මක කිරීම, අධීක්ෂණය, ඇගයීම, බලාත්මක කිරීමේ සමාලෝචන මෙන්ම නිවැරදි කිරීමේ පියවර යන ක්‍රියාවලීන් සඳහා ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්ගේ සංවිධානවල සහභාගිත්වය ඇතුළත් විය යුතුය.

සංඥා භාෂා නීති සම්පාදනය, ප්‍රමිතීන්, අධ්‍යාපන විෂයමාලා, අක්ත ගැන්වීමේ පද්ධති මෙන්ම පරිවර්තන සේවා ආකෘති සංවර්ධනය කිරීමේදී සංඥා භාෂා පරිශීලකයන්, නිදහස් මෙන්ම වෘත්තීය පරිවර්තකයන්, පරිවර්තන සේවා ලාභීන් මෙන්ම සංඥා භාෂාව උගන්වන ආයතන සමඟ සාකච්ඡා කළ යුතුය.

ආබාධ සහිත පුද්ගලයින්ගේ සංවිධාන ප්‍රවේශ්‍යතා ප්‍රමිතීන්, සන්නිවේදන ප්‍රවේශය, සංඥා භාෂා අන්තර්කරණය, සංචලන අයිතිවාසිකම්, සමාජ ආරක්ෂණ ක්‍රමවේද, ආබාධිත දීමනා ක්‍රියා පටිපාටි, ගෙවීම් පද්ධති, ප්‍රවේශ විය හැකි බැංකු සේවා, යුක්තියට ප්‍රවේශ වීමේ ප්‍රතිසංස්කරණ, නෛතික ආධාර, විඳිතයන් මෙන්ම සාක්ෂිකරුවන් සඳහා සහාය වීම, සංස්කෘතික, ආගමික, විනෝදාත්මක, ක්‍රීඩා, සංවර්ධන සැලසුම්කරණය, අයවැයකරණය මෙන්ම ආපදා අවදානම් අවම කිරීමේ ක්‍රියාමාර්ග සැලසුම් කිරීමේදී, ක්‍රියාත්මක කිරීමේදී මෙන්ම අධීක්ෂණය කිරීමේදී සම්බන්ධ කරගත යුතු අතර, අදාළ ස්ථාන මෙන්ම ආයතනවල ප්‍රවේශ විය හැකි ප්‍රතිපෝෂණ මෙන්ම පැමිණිලි යාන්ත්‍රණ ද මීට ඇතුළත් විය යුතුය.

උපදේශන කටයුතු බහුභාෂාමය, ප්‍රවේශ විය හැකි මෙන්ම ආන්තීකරණයට ලක් වූ කණ්ඩායම් ඇතුළත් කරගන්නා ඒවා විය යුතුය. මෙයට ආබාධ සහිත කාන්තාවන් මෙන්ම ගැහැණු ළමුන්, ළමුන් මෙන්ම තරුණයන්, වයස්ගත පුද්ගලයන්, මනෝ-සමාජීය, බුද්ධිමය මෙන්ම සංවර්ධන ආබාධ සහිත තැනැත්තන්, බිහිරි තැනැත්තන්, අන්ධ තැනැත්තන්, ශ්‍රවණාබාධිත තැනැත්තන්, අවාචික තැනැත්තන්, බ්‍රේල් හෝ වර්ධක මෙන්ම විකල්ප සන්නිවේදන ක්‍රමවේද භාවිතා කරන තැනැත්තන්, ග්‍රාමීය මෙන්ම වතුකරයේ ප්‍රජාවන් සහ දරිද්‍රතාවය, අවතැන් වීම් හෝ වෙනත් ආන්තීකරණයන්ගෙන් පීඩාවට පත් තැනැත්තන් ඇතුළත් විය යුතුය.

3.8 දත්ත සහ සාක්ෂි පාදක ඉගෙනුම

සියලුම ක්ෂේත්‍ර හරහා ආබාධිතභාවය අනුව වර්ගීකරණය කරන ලද දත්ත පද්ධති, පර්යේෂණ, පරිපාලන දත්ත ඒකාබද්ධ කිරීම, ධාරිතාව ගොඩනැඟීම, ප්‍රතිපත්තිමය ඉගෙනුම මෙන්ම සාක්ෂි පාදක ක්‍රියාත්මක කිරීම් ශක්තිමත් කළ යුතුය.

ආබාධිතභාවය, ස්ත්‍රී පුරුෂ භාවය, වයස, ස්ථානය, සේවා ප්‍රවේශය, බාධක මෙන්ම ප්‍රතිඵල පිළිබඳ සැසඳිය හැකි, කාලෝචිත මෙන්ම විශ්වසනීය තොරතුරු ලබා දීම සඳහා ජාතික, පළාත්, දිස්ත්‍රික් මෙන්ම ප්‍රාදේශීය ආයතන හරහා දත්ත පද්ධති එකඟතාවකට පත් කළ යුතුය.

ඒවා මඟින් ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අවහිරතා, සේවා සැපයීමේ හිඩැස්, ප්‍රවේශයේ පවතින අසමානතා, ආන්තීකරණ රටාවන්, බලාත්මක කිරීමේ අසාර්ථකත්වයන් මෙන්ම අනුකූලතා හිඩැස් හඳුනා ගැනීමට සහාය විය යුතු අතර, සම්පත් වෙන් කිරීම, ප්‍රතිපත්ති ප්‍රතිසංස්කරණ මෙන්ම වැඩසටහන් වැඩිදියුණු කිරීම් සඳහා මඟපෙන්විය යුතුය.

දත්ත පද්ධති මඟින් විනිදිතයන්ට සහාය වීමේ සැලසුම්කරණය මෙන්ම ජාත්‍යන්තර වාර්තාකරණය සඳහා ද සහාය විය යුතු අතර, අදාළ අවස්ථාවලදී බිම්බෝම්බ මෙන්ම පුපුරන ද්‍රව්‍යවලට ගොදුරු වූවන් වඩා හොඳින් හඳුනා ගැනීම මෙන්ම වාර්තා කිරීම ද මීට ඇතුළත් වේ.

පොදු ගොඩනැඟිලි, ප්‍රාදේශීය ලේකම් කාර්යාල, ප්‍රාදේශීය මංමාවත්, ප්‍රවාහන පද්ධති, සන්නිවේදන සේවා, සංඥා භාෂා පරිවර්තනය, පරිවර්තකයන්ගේ පවතින බව, පරිවර්තකයන් අක්ත ගැන්වීම, සමාජ ආරක්ෂණ ප්‍රතිලාභ, ආබාධිත දීමනා අයදුම්පත්, සහතික කිරීම් මෙන්ම අලුත් කිරීම් ක්‍රියාවලීන්, ගෙවීම් ක්‍රමවේද, බැංකු ප්‍රවේශ්‍යතාව, නෛතික ආධාර සේවා, අධිකරණ ක්ෂේත්‍රයේ පහසුකම්, ප්‍රවේශ විය හැකි නෛතික තොරතුරු, පැමිණිලි ක්‍රියා පටිපාටි, විමර්ශන ක්‍රියාවලීන්, විනිදිතයන් මෙන්ම සාක්ෂිකරුවන් සඳහා සහාය වීම, ක්‍රියා පටිපාටික පහසුකම් සැලැස්වීම්, සංස්කෘතික මෙන්ම ආගමික ස්ථාන, විවේක මෙන්ම විනෝද පහසුකම්, ක්‍රීඩා සේවා, ප්‍රවේශ විය හැකි තාවකාලික නවාතැන්, පූර්ව අනතුරු ඇඟවීමේ පද්ධති මෙන්ම ආපදා ප්‍රතිචාර සේවාවල ප්‍රවේශ්‍යතාව සිතියම්ගත කිරීම සඳහා දත්ත භාවිතා කළ යුතු අතර, ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ අයවැය ප්‍රතිපාදන, ප්‍රතිදානයන්, බලාත්මක කිරීමේ ක්‍රියාකාරකම් මෙන්ම නිවැරදි කිරීමේ පියවර අධීක්ෂණය කිරීම සඳහා ද එය භාවිතා කළ යුතුය.

දත්ත එක්රැස් කිරීම, ගබඩා කිරීම, හුවමාරු කිරීම මෙන්ම භාවිතය යන ක්‍රියාවලීන්හිදී රහස්‍යභාවය, පෞද්ගලිකත්වය, ගෞරවය, දැනුවත් සහභාගිත්වය මෙන්ම සදාචාරාත්මක ප්‍රමිතීන්ට ගරු කළ යුතුය. දත්ත සැලසුම්කරණය, අයවැයකරණය, අධීක්ෂණය, වාර්තාකරණය, සේවා වැඩිදියුණු කිරීම, පොදු වගවීම, ශාස්ත්‍රීය පර්යේෂණ, දැනුම හුවමාරුව මෙන්ම සාක්ෂි පාදක ප්‍රතිපත්ති සම්පාදනය සඳහා සහාය විය යුතුය.

3.9 වාරික ප්‍රතිපත්ති සමාලෝචනය සහ ඉගෙනුම

මෙම ප්‍රතිපත්තිය ප්‍රවේශ විය හැකි, අන්තර්කරණීය මෙන්ම සහභාගිත්ව ක්‍රියාවලියක් හරහා වාරික සමාලෝචනයට ලක් කළ යුතුය. මෙම ක්‍රියාවලිය සඳහා ආබාධ සහිත තැනැත්තන්, ඔවුන් නියෝජනය කරන සංවිධාන, අදාළ රාජ්‍ය ආයතන, සිවිල් සමාජය, සේවා සපයන්නන්, සේවා යෝජකයන්, වෘත්තීය ආයතන, ශාස්ත්‍රීය අංශය, සංවර්ධන හවුල්කරුවන් මෙන්ම ජාත්‍යන්තර සහයෝගිතා පාර්ශ්වකරුවන් සම්බන්ධ කරගත යුතුය. සමාලෝචන ක්‍රියාවලිය මඟින් ජීවිත කාලය පුරාම ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රගතිය, ප්‍රතිපත්තිමය සුසංයෝගය, සම්බන්ධීකරණය, බලාත්මක කිරීම, සේවා සැපයීම, සම්පත් වෙන් කිරීම මෙන්ම අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම ඇගයීමට ලක් කළ යුතුය.

එමගින් පවතින හිඩැස් මෙන්ම අභියෝග හඳුනා ගත යුතුය:

- අඩු දැනුවත්භාවය, සමාජ අවඥාව, දුර්වල සම්බන්ධීකරණය, බණ්ඩනය වූ ක්‍රියාත්මක කිරීම්, ක්‍රියා පටිපාටික අවහිරතා මෙන්ම ප්‍රමාණවත් නොවන වගවීම් වැනි පුනරාවර්තී බහු-ක්ෂේත්‍ර බාධක
- ළමා සුරැකුම් විධිවිධානවල පවතින හිඩැස් මෙන්ම සාධාරණ පහසුකම් සැලැස්වීම් සඳහා වන බාධක
- ප්‍රවේශ්‍යතා ප්‍රමිතීන් දුර්වල ලෙස බලාත්මක කිරීම මෙන්ම සන්නිවේදන ප්‍රවේශයේ පවතින හිඩැස්
- පුහුණු සංඥා භාෂා පරිවර්තකයන්ගේ හිඟය මෙන්ම ප්‍රමිතිගත සංඥා භාෂා අධ්‍යාපනයක් නොමැතිකම
- පරිවර්තකයන් අක්ත ගැන්වීමේ හිඩැස් මෙන්ම ඉල්ලුම මත පරිවර්තන සේවාවන් නොමැතිකම
- සංඥා භාෂා නෛතික පිළිගැනීමේ හිඩැස්, ප්‍රවාහන හා සංචලන බාධක මෙන්ම ප්‍රවේශ විය නොහැකි ප්‍රාදේශීය මංමාවත්
- සමාජ ආරක්ෂණයේ පවතින පරිපාලනමය සංකීර්ණතාව මෙන්ම ආබාධිත දීමනා ලබා ගැනීමේ බාධක
- ප්‍රවේශ විය නොහැකි ගෙවීම් පද්ධති මෙන්ම බැංකු ප්‍රවේශ්‍යතා හිඩැස්
- යුක්තියට ප්‍රවේශ වීමේ බාධක මෙන්ම ප්‍රවේශ විය නොහැකි අධිකරණ යටිතල පහසුකම්
- ප්‍රවේශ විය නොහැකි නෛතික තොරතුරු, ප්‍රමාණවත් නොවන නෛතික ආධාර මෙන්ම ප්‍රමාණවත් නොවන උපදේශන සහාය
- ප්‍රමාණවත් නොවන ක්‍රියා පටිපාටික පහසුකම් සැලැස්වීම් මෙන්ම විත්දිතයන් මෙන්ම සාක්ෂිකරුවන් සඳහා සහාය වීමේ හිඩැස්
- අධිකරණ ක්ෂේත්‍රයේ පවතින ආකල්පමය මෙන්ම ආයතනික බාධක
- විත්දිතයන්ට සහාය වීමේ ක්‍රියාවලියෙන් බැහැර කිරීම් මෙන්ම ස්වාධීන ජීවන රටාව සඳහා ප්‍රමාණවත් සහායක් නොමැතිකම
- සංස්කෘතික හා ආගමික ප්‍රවේශ්‍යතාවයේ පවතින අඩුපාඩු
- ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ සංවර්ධන සැලසුම්කරණයේ මෙන්ම අයවැයකරණයේ පවතින දුර්වලතා
- ක්‍රීඩා, විවේකය මෙන්ම විනෝදාස්වාදය සඳහා පවතින අසමාන ප්‍රවේශය
- ආපදා අවදානම් අවම කිරීමේ පවතින හිඩැස්
- යෞවනයන්, වයස්ගත පුද්ගලයන්, යුද්ධයෙන් පීඩාවට පත් වූවන් මෙන්ම මනෝ-සමාජීය මෙන්ම ස්නායු-විවිධත්ව ආබාධ සහිත තැනැත්තන්ගේ නැඟී එන අවශ්‍යතා

ආබාධිතතා-අන්තර්කරණ සංවර්ධනය මෙන්ම අයිතිවාසිකම් ආරක්ෂා කිරීම ශක්තිමත් කිරීම සඳහා අවශ්‍ය වන සංශෝධන, ප්‍රතිශෝධන, බලාත්මක කිරීම් වැඩිදියුණු කිරීම් හෝ නිවැරදි කිරීමේ පියවර මෙමඟින් නිර්දේශ කළ යුතුය.